Agenția de Monitorizare a Presei
- Membră a Rețelei Reporteri fără Frontiere -

Programul FreeEx

Libertatea Presei în România 2007

Agenția de Monitorizare a Presei
www.mma.ro
ActiveWatch

Acest raport a fost redactat în cadrul programului FreeEx derulat de Asociaţia Agenţia de Monitorizare a Presei (AMP).
Programul Libertatea de Exprimare - FreeEx a fost demarat de AMP în luna august a anului 1999 cu scopul de a contribui la protejarea şi promovarea dreptului la libera exprimare şi a libertăţii presei.
AMP publică rapoarte anuale referitoare la situaţia libertăţii presei în România.

Acest raport este finanţat de Open Society Institute (OSI) şi Ambasada SUA la Bucureşti. Conţinutul acestui raport nu reflectă în mod necesar opinia OSI sau a Ambasadei SUA.

Echipa FreeEx:

Liana Ganea
Răzvan Martin
Laurenţiu Sîrbu

Mulţumiri tuturor celor care au contribuit la publicarea acestui raport:

Mircea Toma
Dan Mihai
Ştefan Cândea
Ionuţ Codreanu

Mulţumiri APADOR-CH pentru expertiza juridică pe care a asigurat-o departamentului FreeEx de-a lungul întregului an.

Tehnoredactare şi design:

Alexandra Cândea

Finanţatori:

Open Society Institute
Ambasada Statelor Unite la Bucureşti

Agenţia de Monitorizare a Presei
Membră a Reţelei Reporteri fără Frontiere

adresa: Calea Plevnei, nr. 98, BL. 10C, sector 1, Bucuresti
corespondenţa: CP 2 OP 67

tel/fax: 021-313 40 47
e-mail: freeex@mma.ro
www.mma.ro; www.freeex.ro

cuprins

pag. 4 Metodologie

pag. 5 1. Cadrul general

pag. 5 1.1. Consideraţii generale
pag. 7 1.2. Piaţa de media

pag. 10 2. Cazuistică

pag. 10 2.1. Agresiuni
pag. 13 2.2. Ameninţări şi insulte
pag. 14 2.3. Presiuni ale autorităţilor. Presiuni politice şi economice
·Televiziunea publică
·Schimbări la conducerea Consiliului Naţional al Audiovizualului
pag. 22 2.4. Accesul la informaţiile de interes public
pag. 23 2.5. Legislaţie
pag. 31 2.6. Etică şi autoreglementare

pag. 34 3. Recomandări

Metodologie

Departamentul FreeEx a început să publice rapoarte anuale dedicate libertăţii presei în anul 2000. Scopul acestor rapoarte este să ofere o imagine asupra principalelor evenimente şi tendinţe în ceea ce priveşte libertatea de exprimare şi în special libertatea presei.

Încadrăm încălcările libertăţii de exprimare şi libertăţii presei în:

- Agresiuni: implică atacuri fizice asupra jurnaliştilor sau a redacţiilor (lovire, echipament de înregistrare, filmare, fotografiere confiscat sau distrus, serchestrarea jurnalistului, redacţie devastată, etc.);

- Ameninţări: implică ameninţarea cu moartea, ameninţări cu punerea integrităţii fizice a jurnalistului, a familiei sau bunurilor acestuia în pericol, folosirea unui limbaj injurios la adresa jurnalistului.

- Presiuni ale autorităţilor: presiuni asupra jurnaliştilor şi instituţiilor de presă venite din partea unor instituţii ale statului (anchete ale poliţiei, parchetului, gărzii financiare sau altor instituţii ale statului având drept scop intimidarea presei, arestare sau reţinere în vederea cercetării, presiuni pentru divulgarea surselor confidenţiale venite din partea organelor de anchetă, confiscarea sau copierea datelor din computere, confiscarea sau copierea unor documente, interceptarea comunicaţiilor, introducerea unei legislaţii defectuoase care afectează presa sau refuzul de a reforma legi, etc.).

- Presiuni politice: presiuni asupra jurnaliştilor şi instituţiilor de presă venite din partea unor oameni politici sau partide (presiuni organizate, făcute cu scopul exclusiv de a proteja interesele politice ale unor partide sau ale unor oameni politici; includ şi folosirea de către partide sau oameni politici a instituţiilor statului în acest scop).

- Presiuni economice: presiuni asupra jurnaliştilor şi instituţiilor de presă venite din partea unor companii sau oameni de afaceri (oferirea de contracte de publicitate, contracte de publicitate anulate, condiţionarea păstrării acestor contracte de nepublicarea unor informaţii sau de concedierea unor jurnalişti etc.)

- Accesul la informaţiile de interes public: refuzul autorităţilor statului sau ale unor instituţii importante de a pune la dispoziţia ziariştilor informaţiile de interes public solicitate, ridicarea abuzivă a acreditării.

- Cenzură: interzicerea publicării, confiscarea tirajului, ridicarea abuzivă a licenţei de emisie.

- Autocenzură: actul prin care jurnaliştii se abţin de la publicarea unor informaţii de interes public, ca urmare a presiunilor indirecte venite din partea patronatului sau a conducerii redacţiei.

- Legislaţia: acte normative care afectează cadrul legislativ în care funcţionează presa şi care limitează libertatea de exprimare a jurnalistului.

Cadrul economic în care funcţionează presa (împărţirea pieţei, achiziţii, fuzionări, cadrul legislativ, probleme economice etc.) afectează libertatea de exprimare a jurnaliştilor şi calitatea produselor media. De aceea raportul FreeEx dedică o secţiune specială unei analize succinte a pieţei de media.

Cazurile raportate mai jos au drept sursă: investigaţiile directe ale echipei FreeEx (discuţii şi corespondenţe cu părţile implicate, cu avocaţi ai părţilor, cu instituţiile statului, etc.), informaţii culese cu ajutorul reţelei freeex (www.groups.yahoo.com/freeex), articole apărute în presa scrisă, ştiri radio şi tv, bloguri şi publicaţii on-line. Raportul nostru se bazează şi pe rapoarte oficiale sau rapoarte publicate de alte instituţii independente. Acest raport nu este unul exhaustiv, ci reprezintă o oglindă a evenimentelor aşa cum acestea au ajuns la cunoştinţa noastră şi în măsura în care acestea au putut fi documentate.

1.CADRUL GENERAL

1.1. Consideraţii generale

Cele mai importante evenimente ale anului 2007 au fost:

- Creşterea presiunilor politice, în special a celor venite din zonele superioare ale clasei politice;
- Televiziunea publică şi Consiliul Naţional al Audiovizualului - devenite obiecte ale trocului politic dintre partide;
- În premieră, la conducerea Televiziunii publice a fost numit un om politic, cu funcţie de conducere într-un partid important;
- Preşedintele Traian Băsescu a condus detaşat la capitolul insulte şi agresiuni la adresa jurnaliştilor, fiind responsabil de cel mai grav caz de acest fel;
- Stabilizarea pieţei de media şi consolidarea poziţiilor deţinute de marile grupuri de presă;
- Continuarea procesului de dezvoltare a unor reţele locale puternice;
- Decizia Curţii Constituţionale de a declara neconstituţională dezincriminarea insultei şi calomniei;
- Accesul la informaţiile de interes public facilitat de îmbunătăţirea cadrului legal, dar împiedicat de nerespectarea acestuia de către instituţiile vizate;
- Multiple iniţiative legislative cu impact negativ asupra libertăţii de exprimare;
- Lipsa produselor editoriale de calitate prin neglijarea subiectelor de interes public, încălcarea principiilor etice şi punerea tot mai mult a accentului pe senzaţionalism, în special în televiziune;
- Lipsă de preocupare a redacţiilor pentru respectarea standardelor profesionale;
- Dezechilibru puternic pe piaţa forţei de muncă între cererea foarte mare de personal calificat şi oferta extrem de redusă;
- Expunerea publică a unor mecanisme viciate de funcţionare a presei, prin finanţări cu posibil impact editorial şi prin obţinerea de beneficii imorale din activitatea de presă.

Anul 2007 a continuat tendinţa de intensificare a atacurilor la libertatea presei înregistrată în 2006. S-a observat o creştere a presiunilor politice, în special a celor venite din zonele superioare ale clasei politice. Principalele mecanisme prin care aceste presiuni au fost exercitate anul trecut au fost utilizarea abuzivă a autorităţii pentru a controla politic instituţii importante pe piaţa de media[1], dar şi folosirea procesului legislativ pentru a bloca sau împiedica buna funcţionare a unor legi sau instituţii[2]. Apropierea anului electoral a ridicat miza presei, iar zona politică nu a avut nicio reţinere în a exercita controlul acolo unde legea îi permite - CNA, TVR - sau blocarea unor reforme legale necesare.

Deşi nu a crescut numărul agresiunilor sau al ameninţărilor la adresa jurnaliştilor, tot mai multe astfel de cazuri au avut ca protagonişti personalităţi politice de prim rang, Preşedintele Traian Băsescu conducând detaşat la capitolul insulte şi agresiuni la adresa jurnaliştilor. Cel mai mediatizat dintre acestea a fost un incident în care Preşedintele Băsescu i-a luat din mână telefonul unei jurnaliste care folosea acest telefon pentru a-l filma. Preşedintele se afla într-un spaţiu public. El a plecat cu telefonul care l-a întregistrat insultând-o pe jurnalistă, într-o discuţie privată pe care a avut-o cu soţia sa (a numit-o „ţigancă impuţită"). Prin semnalul pe care îl transmit, astfel de gesturi pun în

1 Trocul politic între PNL şi PSD pentru împărţirea conducerilor CNA şi TVR; presiuni asupra televiziunii publice şi politizarea conducerii acesteia prin desemnarea unui politician de rang înalt ca PDG. Vezi subcapitolele "*Televiziunea publică*" şi "*Schimbări la conducerea Consiliului Naţional al Audiovizualului*".

2 Intenţia MIRA de a înlocui legea 544/2001, blocarea procesului de reformă a legii audiovizualului şi a legii de funcţionare a serviciilor publice de radio şi televiziune, diverse iniţiative legislative. Vezi capitolul "*Legislaţie*".

pericol toţi jurnaliştii.

Întâlnim în continuare situaţii în care reprezentanţi de prim rang ai autorităţilor locale (primari ai unor oraşe importante) au comportamente de tip ‚baroni locali', jignind şi ameninţând jurnalişti sau retragând ilegal acreditări ale acestora ca pedeapsă pentru materialele critice publicate.

La începutul anului 2007, decizia Curţii Constituţionale de a declara legea care dezincrimina insulta şi calomnia ca fiind neconstituţională a dat înapoi cu ani buni reforma în domeniul legislaţiei mass-media.

Accesul la informaţii a cunoscut o nouă îmbunătăţire legislativă după cele apărute în ultimii ani, prin modificarea legii 544/2001. Majoritatea acestor modificări au constat în extinderea ariei de aplicare a legii. Totuşi multe dintre instituţiile vizate acceptă cu mare greutate să respecte prevederile legale, iar singura cale pentru a le face mai transparente rămâne apelul la instanţe.[3] De asemenea, au existat tentative guvernamentale de elimina complet legea 544/2001 şi de a o înlocui cu un Cod administrativ în care erau incluse doar o mică parte din prevederile legii 544/2001[4].

După câţiva ani de mişcări spectaculoase, piaţa de media a intrat într-o fază de stabilizare, grupurile mari consolidându-şi poziţiile pe piaţă, ajutate şi de creşterea în ritm susţinut a pieţei de publicitate. Mişcări mai spectaculoase au apărut în piaţa locală, unde reţele puternice sunt dezvoltate de grupuri cu capital străin sau autohton.

Există, de asemenea, exemple de investiţii masive în media, care nu au adus niciun profit proprietarilor, ba chiar generează pierderi de milioane de euro anual. În astfel de cazuri există bănuiala legitimă că investiţia în media se face pentru promovarea intereselor politice sau economice ale patronului sau chiar pentru influenţarea eventualelor anchete penale împotriva acestuia.[5]

Dezvoltarea spectaculoasă din ultimii ani a pieţei de media a avut ca rezultat şi apariţia unui dezechilibru puternic pe piaţa forţei de muncă între cererea foarte mare de personal calificat şi oferta extrem de redusă, situaţie ce are un impact direct asupra calităţii produselor editoriale. De asemenea, lipsa colaborarii active între facultăţile de profil şi media are o influenţă negativă asupra calităţii produsului editorial.

Această scădere a calităţii este generată şi de lipsa de preocupare pentru respectarea şi impunerea unor standarde profesionale în cadrul redacţiilor. O altă cauză o constituie goana după audienţă.

Un raport al departamentului de cercetare al Agenţiei de Monitorizare a Presei relevă că în ştirile prime-time ale televiziunilor generaliste doar puţin peste 50 la sută dintre ştiri au fost de interes public în perioada monitorizată, restul fiind axate pe fapt divers, accidente, ştiri mondene etc. Respectarea principiilor deontologice ridică adesea probleme jurnaliştilor, mai ales în respectarea prezumţiei de nevinovăţie şi a principiului prezentării tuturor părţilor aflate în conflict.[6]

Anul trecut a scos la suprafaţă două cazuri de natură să releve mecanisme viciate de funcţionare a presei din România. Cazul ‚Gigi Becali – Pro TV'[7] demonstrează existenţa unor mecanisme neclare de finanţare a presei, chiar de către subiecţii ei, cu posibile implicaţii

3 Vezi cazul AMP versus CN Poşta Română, capitolul "*Accesul la informaţiile de interes public*".

4 Vezi capitolul "*Legislaţie*".

5 Vezi Raportul "*Libertatea presei în România, anul 2006*", capitolul "*Piaţa de media*", publicat de Agenţia de Monitorizare a Presei – www.freeex.ro.

6 Vezi raportul "*Un om a muşcat o ştire – Raport de analiză a ştirilor TV din perspectiva interesului public şi a practicilor jurnalistice*" – Agenţia de Monitorizare a Presei, mai 2007 – www.mma.ro.

7 Vezi capitolul "*Etică şi autoreglementare*".

directe asupra zonei editoriale. De menţionat în acest caz sunt atât lipsa de transparenţă a înţelegerilor financiare între părţile implicate cât şi caracterul nedeontologic al unor astfel de înţelegeri. Cazul ‚Chirieac' ridică problema jurnaliştilor care au şi alte afaceri, unii dintre ei utilizând actul jurnalistic pentru a-şi promova interesele de afaceri.

1.2. Piaţa de media

După doi ani plini de evenimente spectaculoase, anul 2007 a fost cel în care piaţa de media a intrat într-un proces de consolidare, tendinţa de concentrare a proprietăţii urmându-şi cursul atât la nivel national, cât şi la cel local.

Marile grupuri de presă au continuat să lanseze noi produse, deşi ritmul apariţiei de noi canale media s-a estompat vizibil faţă de anii anteriori. Aceeaşi tendinţă se regăseşte şi în cazul produselor editoriale. De asemenea, marile grupuri de presă au continuat să 'înghită' peştii mai mici de pe piaţă, consolidându-şi astfel poziţiile în interiorul pieţei. Exemple ale unor astfel de situaţii sunt tranzacţiile importante derulate anul trecut, cum ar fi: achiziţia cotidianului Pro Sport de către Publimedia, transferarea reţelei de radio Mix (25 licenţe) către grupul SBS Broadcasting, achiziţia radio DEEA de către Lagardere, preluarea de către SC Pro TV SA a postului TV Sport, includerea de noi titluri locale în cadrul grupului EMI Deutschland GmbH.

În general, structura pieţei a rămas aproape identică cu cea din anul trecut, cele trei mari grupuri de presă dominând în continuare piaţa[8]. Singura apariţie notabilă în peisajul mediatic a fost lansarea postului generalist de televiziune Kanal D de către compania turcă Dogan. Postul a beneficiat de o audienţă notabilă aproape exclusiv datorită transmiterii partidelor din cadrul Ligii 1 la fotbal, după ce TVR a pierdut dreptul de retransmisie a acestora de la Telesport.

Consolidarea procesului de trustizare a accentuat concentrarea proprietăţii, piaţa împingând entitătile media autonome în braţele marilor grupuri, atât din nevoia de cross promotion, cât mai ales pentru a avea acces la contracte de publicitate. Un exemplu care confirmă ipoteza că entităţile media au nevoie de grupuri puternice cu suporturi media diversificate pentru a supravieţui este parteneriatul dintre cel mai puternic grup în zona de print de pe piaţa românească, Ringier, şi grupul Dogan. Ringier a achiziţionat 25% din acţiunile Kanal D la începutul anului 2007, înainte de lansarea postului de televiziune.

De asemenea, dezechilibrele din piaţa de publicitate, în care peste două treimi din publicitate este direcţionată către televiziuni contribuie la această situaţie, împingând entităţile media autonome să se îndrepte spre fuziuni sau parteneriate cu marile grupuri. Însuşi Alexander Theobald, General Manager al companiei Ringier România confirmă această stare de fapt într-un declaraţie apărută în paginile cotidianului Evenimentul Zilei referitoare la motivele parteneriatului cu Dogan: „*Credem că o mai strânsă legătură între titlurile noastre şi televiziune este foarte benefică. Al doilea motiv se referă la modul în care se împart bugetele alocate publicităţii şi cred că nu este un secret pentru nimeni că televiziunea atrage cea mai mare proporţie a bugetelor de publicitate. Aşa că vorbim în acelaşi timp de o clară oportunitate de afaceri*”[9]. Trebuie menţionat că în România nu există reglementări referitoare la concentrarea proprietăţii pe canale diferite (concentrare încrucişată tv + radio + presă scrisă etc.)

În 2007 s-a înregistrat o scădere a audienţelor pe piaţa de televiziune. Aparent paradoxal, această scădere a fost însoţită de o substanţială creştere a veniturilor televiziunilor, piaţa de publicitate continuându-şi trendul ascendent din ultimii ani. Presa scrisă a înregistrat, la rândul ei, o scădere a audienţei, mai ales în zona principalelor titluri naţionale[10]. Această scădere a fost însă compensată de o creştere a audienţei publicaţiilor

8 Vezi Raportul “*Libertatea presei în România, anul 2006*”, capitolul “*Piaţa de media*”, publicat de Agenţia de Monitorizare a Presei – www.freeex.ro.

9 “*Dogan şi Ringier s-au asociat în Kanal D*”, de Petrisor Obae, Evenimentul Zilei, 25 ianuarie 2007.

10 La începutul anului 2008 datele de audienţă şi tiraj pentru presa scrisă au cunoscut o uşoară creştere – www.brat.ro.

locale. În schimb, radiourile şi internetul au înregistrat creşteri semnificative ale audienţelor, precum şi ale veniturilor din publicitate. Internetul avea în luna martie a anului 2007 aproximativ 3,5 milioane de vizitatori unici, conform www.trafic.ro.

Piaţa de publicitate a continuat să crească cu acelaşi ritm susţinut, unele estimări preliminare ale Initiative Media situând-o în jurul sumei de 485 de milioane de euro, la finalul anului 2007, cu peste 34% mai mult faţă de anul 2006.[11] Aproximativ două treimi din această sumă se îndreaptă către televiziuni, presei scrise revenindu-i în jur de 20%. Publicitatea online era estimată de acelaşi studiu al Initiative Media ca atingând 8,7 milioane de euro la finalul anului 2007.

Expansiunea pieţei de media din ultimii ani şi apariţia unor noi produse editoriale a determinat o cerere de forţă de muncă calificată pe care piaţa nu a reuşit să o acopere. Astfel, s-a creat un dezechilibru pe piaţa forţei de muncă, în care cererea este mai mare decât oferta, iar numărul celor bine pregăţiti profesional este îngrijorător de scăzut. Acest dezechilibru se reflectă direct şi vizibil în produsele jurnalistice, calitatea acestora fiind într-o vizibilă scădere. Unul din principalii investitori în media, Sorin Ovidiu Vântu, confirma într-un interviu acordat revistei Capital această stare de fapt: *„Este lipsă de resurse umane, am nevoie de oameni şi îi găsesc din ce în ce mai greu.*[12]*”*

Una dintre cele mai controversate tranzacţii ce a avut loc pe piaţa de media în ultimii ani a fost vânzarea de către omul de afaceri şi preşedinte al Consiliului Judeţean Braşov, Aristotel Căncescu, a uneia dintre cele mai puternice reţele de radiouri locale din România (Radio Mix) către grupul SBS Broadcasting. Deşi în acte SBS a preluat doar 20% din firma Canet Radio SRL pe care Căncescu trecuse 25 dintre licenţele pe care le deţinea, atât din declaraţiile lui Căncescu, cât şi din cele ale preşedintelui de atunci al CNA, Ralu Filip, reiese că celelalte 80% au fost transferate tot către o firmă controlată de SBS Broadcasting. Motivul pentru care SBS a utilizat acest procedeu de achiziţie a fost ocolirea prevederilor anti-concentrare din legislaţia audiovizuală. Conform lui Ralu Filip, ar fi existat trei oraşe în care SBS ar fi devenit proprietarul a trei licenţe în urma achiziţionării licenţelor retelei MIX. SBS deţine în România canalul de televiziune Prima TV, fiind şi un important actor pe piaţa de radio, unde deţine posturile Kiss FM şi Magic FM. Concurentul său direct, grupul Lagardere, proprietar al posturilor Europa FM şi Radio 21 a contestat aceasta tranzacţie, dupa ce a încercat, la rândul său, să achiziţioneze reţeaua MIX. Grupul Lagardere a depus o sesizare la CNA, considerând că tranzacţia este ilegală, din cauza poziţiei dominante în formarea opiniei publice la nivel national pe care pe care SBS ar fi deţinut-o în urma achiziţiei, depăşind pragul legal de 30% din piaţa serviciilor de programe difuzate la nivel naţional. În urma unei analize proprii, Consiliul Concurenţei a concluzionat că SBS Broadcasting nu se află în situaţie de poziţie dominantă pe piaţa radio din România. Fostul proprietar al retelei MIX, Aristotel Căncescu l-a acuzat pe Ralu Filip că ar fi intervenit în tranzacţie, sugerându-i să vândă reţeaua trustului Lagardere.

Presa scrisă se confruntă cu o problemă specifică: existenţa unui sistem de distribuţie ‚primitiv' şi lipsa unui jucător mare pe piaţă. Editorii de presă scrisă întâmpină dificultăţi în recuperarea banilor datoraţi de distribuitori. O problemă majoră o ridică faptul că presa scrisă nu atinge aria de penetrare pe care editorii ar dori-o (de exemplu zona de sate este insuficient acoperită).[13]

Până în 2012 televiziunile vor trebui să treacă la sistemul de emisie digital. În pofida acestei iminenţe, România nu este pregătită nici la nivel de politici publice, nici la nivel de investiţii în media (puţine televiziuni au introdus sisteme pilot de emisie digitală), nici la

11 *“Studiu Initiative Romania: Publicitatea va creşte net cu 34% în 2007”*, de Costin Ionescu Hotnews, 16 iulie 2007.

12 *“Inflaţie de joburi pe piaţa muncii”*, Capital, 31 ianuarie 2007.

13 "*Cartea Albă a Presei III - Probleme economice ale presei*", Agenţia de Monitorizare a Presei, septembrie 2007 – www.freeex.ro

nivelul comunicării sociale (populaţia nu cunoaşte ce înseamnă această schimbare şi nici costurile pe care ea le implică).[14]

Transparentizarea surselor de finanţare şi a acţionariatului în presă[15] şi prevenirea concentrării rămân pe lista de teme ce trebuie rezolvate de industrie şi de autorităţi.

14 *Ibidem.*

15 Firme off-shore sunt încă acţionari în importante instituţii de presă. La Realitatea-Caţavencu este acţionară firma Bluelink Comunicazione Ltd. cu sediul în Cipru. În februarie 2006 Sorin Ovidiu Vântu a recunoscut că se află în spatele acestei firme. La începutul anului 2008, Dan Diaconescu a anunţat CNA că a vândut 20% din acţiunile televiziunii către Magic Hand Ltd., tot un off-shore cu sediul în Cipru. Diaconescu a dat declaraţii controversate în ceea ce priveşte persoana care s-ar afla în spatele acestei firme.

2. CAZUISTICĂ

2.1 Agresiuni

Pe 17 ianuarie, doi jurnalişti ai cotidianului Monitorul de Cluj aflaţi în documentare în comuna Floreşti, din judeţul Cluj, au fost atacaţi de trei persoane. Fotoreporterul cotidianului, Marius Rus, a surprins un scandal ce avea loc în plină stradă şi a încercat să fotografieze scena, moment în care cele trei persoane au devenit violente şi au încercat să-l lovească. Reporterului Andi Daiszler i-a fost spartă arcada şi i-au fost provocate tăieturi în zona feţei.[16] Cele trei persoane au fugit când în zonă a apărut un echipaj de poliţie.

Pe 16 februarie, trei jurnalişti craioveni au fost agresaţi fizic în comuna doljeană Cerat de un grup de localnici între care se afla şi fiul primarului. Ziariştii încercau să documenteze o ştire în legătură cu un incendiu petrecut cu o zi înainte şi în care primarul localităţii fusese grav rănit. Roxana Vlădăşel, reporter la cotidianul Ediţie Specială a declarat: "*Am fost la Cerat pentru a face o ştire despre incendiul (...). Numai că acolo am fost primiţi cu bâta de baseball de fiul primarului, Radu Burnea. Rudele edilului, dar şi câţiva oameni aflaţi în preajmă, s-au înfuriat la vederea aparatelor de filmat. Au luat ce au avut la îndemână şi au tăbărât pe noi. Toţi trei am fost bătuţi*".[17]

Pe 12 februarie, directorul cotidianului Monitorul de Bacău, Stelian Ungureanu, şi redactorul şef adjunct al aceleiaşi publicaţii, Ramona Jitaru, au fost atacaţi de primarul comunei Dofteana, Costică Asaftei, viceprimarul comunei, Mircea Balcanu, şi câţiva consilieri locali.

Conform declaraţiilor celor doi jurnalişti,[18] aceştia au primit o sesizare, referitoare la un scandal ce-l implica pe primarul comunei Dofteana. Echipa Monitorului de Bacău a ajuns în faţa postului de Poliţie Dofteana în momentul în care maşina în care se afla primarul Asaftei era oprită de un echipaj al Poliţiei Rutiere Oneşti pentru un control. După ce s-au prezentat, jurnaliştii au început să fie loviţi de către primar şi ceilalţi funcţionari: *"Am apucat să spun 'Suntem de la Monitorul', iar primarul mi-a aplicat un pumn în zona urechii. Nu am mai ştiut ce se întâmpla, pentru că pe mine au sărit primarul şi încă doi bărbaţi şi au început să mă lovească cu pumnii şi picioarele. Au încercat să-mi smulgă aparatul foto şi mi l-au stricat. Primarul mă lovea şi ţipa tot timpul la ceilalţi să ne omoare, să nu scăpăm vii de acolo"*.[19] Redactorul şef adjunct, Ramona Jitaru a declarat de asemenea: *"Am ieşit din maşină şi am văzut că domnul director este lovit de primar. I-a dat un pumn în zona urechii. Nu am apucat să am vreo reacţie, pentru că au tăbărât pe mine viceprimarul şi încă un bărbat, care m-au trântit într-un şanţ şi au început să mă lovească. Am încercat să îmi apăr capul şi burta, pentru că mă loveau foarte tare cu bocancii"*.[20]

Cei doi ziarişti au primit îngrijiri medicale la secţia Urgenţe a spitalului din Oneşti şi apoi la Bacău. Ramona Jitaru a avut un picior în ghips şi mai multe contuzii, iar Stelian Ungureanu a suferit un traumatism în zona urechii.

Primarul comunei Dofteana, Costică Asaftei a negat toate acuzaţiile pe care cei doi jurnalişti i le-au adus: *"Toată povestea e o tentativă nereuşită de discreditare făcută de cei de la Monitorul în colaborare cu poliţia. [...] Monitorul mă şantejează de vreo săptămână ca să mă înscriu în PD, că dacă nu, mă distrug. [...] Nu am lovit pe nimeni, doar am protestat verbal la încercarea lor de a mă fotografia şi am plecat spre*

16 "*Ce rea e lumea şi-i discriminează*", Azi, 18 ianuarie 2007.

17 "*Trei ziarişti craioveni bătuţi în exerciţiul funcţiei*", de Cristina Hurdubaia, NewsIN/ Cotidianul, 17 februarie 2007.

18 Declaraţia lui Stelian Ungureanu, apărută în Deşteptarea, *"Ziarişti bătuţi de primarul din Dofteana/ Violenţă motivată politic"*, Gabi Mihai, Cătălin Bejan, 14 februarie 2007.

19 Declaraţia lui Stelian Ungureanu apărută iniţial într-un comunicat de presă al celor doi ziarişti şi preluată de mai multe cotidiene (vezi Adevărul, 14 februarie 2007, "*Doi ziarişti de la Monitorul de Bacău, agresaţi în faţa poliţiei*"; Ziarul de Bacău, 14 februarie 2007, "*Jurnalişti agresaţi de funcţionarii Primăriei Dofteana*").

20 Declaraţia Ramonei Jitaru din comunicatul de presă al celor doi jurnalişti.

casă".[21] De asemenea, viceprimarul Mircea Bălcanu, acuzat că ar fi lovit-o cu picioarele pe Ramona Jitaru a declarat: "*nu am dat niciodată în nimeni. Nici nu pot lovi cu piciorul, că am proteză. Treceam prin zonă şi am văzut că unii se încăieraseră. Cineva m-a filmat şi am depus plângere la Poliţie că am fost filmat fără a mi se cere acordul".*[22]

Poliţia municipiului Oneşti le-a întocmit dosare penale pentru lovire, violenţă şi distrugere atât primarului cât şi viceprimarului. Primarul comunei Dofteana făcuse obiectul unei serii de articole ale Monitorului de Bacău ce vizau cheltuirea unor fonduri publice şi vânzarea în condiţii neclare a unui castel al familiei Ghica (caz ajuns astăzi în atenţia DNA).

Cazul nu a avut totuşi şi repercusiuni în instanţă, Parchetul Oneşti hotărând neînceperea urmăririi penale împotriva primarului şi celorlalţi funcţionari publici din Dofteana. Ramona Jitaru a declarat, pentru întocmirea acestui raport, că nici nu a fost chemată la audieri de către procurori, deşi este parte vătămată în acest caz.

Pe 7 aprilie, înaintea meciului de fotbal Steaua-Dinamo, mai mulţi suporteri ai echipei FC Steaua l-au agresat pe Robert Cristea, cameraman al echipei de ştiri a postului public de televiziune. Jurnalistul a nimerit în mijlocul unui grup de *"ultraşi"*, care au încercat să-l împiedice să filmeze, lovindu-l cu lanţuri şi distrugând parţial camera de luat vederi.[23]

Forţele de ordine nu au reuşit să asigure protecţia şi securitatea jurnalistului ce îşi făcea meseria şi se alfa într-un spaţiu public. În fapt, cameramanul TVR a acuzat direct jandarmii că *„s-au uitat nepăsători în loc să intervină"*.[24] Poziţia oficială a Jandarmeriei Bucureşti a fost că jurnalistul nu a respectat recomandările şi măsurile impuse de forţele de ordine – acesta a intrat între suporteri, fapt nerecomandat de jandarmerie, şi a făcut acest lucru fără a-i informa pe jandarmi cu privire la intenţiile sale. Totodată, Jandarmeria Bucureşti a negat acuzaţia cameramanului TVR cu privire la neintervenţia forţelor de ordine, afirmând că în acel loc nu se afla niciun jandarm şi că acest lucru este confirmat de înregistrarea video. Jandarmii au susţinut că prin imaginile filmate ulterior, în care lentila camerei are crăpături vizibile, se demonstreză că în momentul în care cameramanul a ieşit dintre suporteri şi jandarmii au putut interveni, nu a mai avut loc nicio agresiune. Jandarmeria a precizat şi faptul că normele tactice de folosire a cailor le interzic forţelor de ordine să descalece pentru a acţiona în zone aglomerate sau să intre cu caii în grupuri compacte de oameni.

Pe 17 martie 2008, instanţa l-a condamnat pe suporterul Cătălin Iordan (cunoscut sub porecla de 'Tweety' printre suporterii stelişti), identificat ca fiind agresorul principal, la 1 un an de închisoare cu suspendare şi la plata a 20 000 de lei drept despăgubiri morale către Robert Cristea.

Pe 19 mai s-a petrecut cazul care avea să devină cel mai mediatizat al ultimului an în ceea ce priveşte agresiunile şi insultele la adresa jurnaliştilor.

Ziua de 19 mai a fost ziua referendumului cu privire la demiterea Preşedintelui României, Traian Băsescu. În seara acelei zile, preşedintele s-a dus la cumpărături împreună cu soţia lui, la un supermarket din capitală. Un număr considerabil de ziarişti l-a însoţit. Pentru că filmatul în interiorul supermarketului era interzis, majoritatea jurnaliştilor şi a cameramanilor a rămas afară să îl aştepte pe şeful statului. Andreea Pană, reporter al Antenei 1, a intrat în supermarket şi l-a filmat pe Preşedintele suspendat cu telefonul mobil. Acelaşi lucru l-au făcut şi alţi cumpărători aflaţi în preajma preşedintelui. Într-o primă fază şeful statului a intrat în dialog cu reporterul. După ce a răspuns unei serii de întrebări, Traian Băsescu i-a cerut jurnalistei să înceteze să-l mai filmeze. Andreea

21 "*Jurnalişti agresaţi de funcţionarii Primăriei Dofteana"*, de Alin Leanca, Ziarul de Bacău, 14 februarie 2007.
22 *Ibidem.*
23 "*Jandarmii susţin că operatorul de la TVR e vinovat că s-a bagat între suporteri*", Gândul, 10 aprilie 2007.
24 *Ibidem.*

Pană s-a oprit, însă în momentul în care preşedintele a ieşit din supermarket a reînceput să-l filmeze. Deranjat de acest fapt, preşedintele a întrebat-o: *„Măi, păsărică, tu nu ai treabă azi?"*, apoi i-a smuls telefonul din mână şi a refuzat să i-l înapoieze când aceasta a spus că fapta sa e sinonimă cu furtul.

După ce a luat telefonul ziaristei şi l-a băgat în buzunar, preşedintele nu l-a oprit. Telefonul a continuat să înregistreze. Mai târziu, în acea seară, telefonul a fost înapoiat jurnalistei de către angajaţii SPP. Ziariştii de la Antena 1 au observat că înregistrările fuseseră şterse din memoria telefonului, însă nu şi din memoria cardului. Aceste înregistrări, care au fost difuzate a doua zi, au declanşat un scandal public, deoarece în momentul în care Traian Băsescu se afla în maşină i s-a adresat soţiei sale: *„Cât era de agresivă ţiganca asta împuţită... nu ştiu, Maria... da'... trebuia să i se întâmple odată...".*

Consiliul Naţional de Combatere a Discriminării (CNCD) s-a autosesizat şi l-a sancţionat pe Preşedinte cu avertisment pentru folosirea expresiei "*ţigancă împuţită*". În judecarea recursului formulat de Preşedinte împotriva aceste sancţiuni, Curtea de Apel Bucureşti a afirmat că prezentarea publică a înregistrării de pe telefonul mobil al jurnalistei, în care preşedintele Băsescu foloseşte la adresa acesteia expresia "*ţigancă împuţită*", s-a făcut în mod legal: "*În calitate de ziaristă şi faţă de faptul că priveau pe reclamant ca şef al statului, aceste informaţii au fost făcute publice în mod licit, în acord cu dispoziţiile articolului 10 din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului".*[25]

Pe 2 iulie, în Brăila, un cameraman al postului de televiziune ProTv a fost bătut în timp ce îi filma pe membrii unei presupuse grupări de cămătari. Aceştia intraseră într-o casă pentru recuperarea unei datorii însă, în urma "*scandalului*" iscat, la faţa locului a sosit un echipaj de poliţie şi o echipă a postului ProTv. În timp ce operatorul Gabriel Stoica încerca să filmeze casa, de pe spaţiul public, a fost atacat de unul dintre membrii grupării şi a fost lovit cu pumnii şi picioarele în cap şi în abdomen. Gabriel Stoica a fost transportat la spital unde a primit îngrijiri medicale. Conform dosarului penal întocmit, jurnalistul a avut nevoie de 7 zile de îngrijiri medicale, iar pagubele produse în urma lovirii aparatului de filmat s-au ridicat la valoarea de 400 de lei.[26]

Peste 1500 de suporteri au participant pe 8 septembrie la un miting împotriva proiectului de lege privind pedepsirea violenţei pe stadioane, promovat de către preşedintele Ligii Profesioniste de Fotbal (LPF), Mitică Dragomir. În timpul marşului, trei fotoreporteri au fost agresaţi de către protestatari. Dacă doi dintre fotoreporteri, de la Mediafax şi Prosport, au fost doar îmbrânciţi şi înjuraţi, cel de-al treilea, Mircea Reste de la Cotidianul, a fost lovit cu pumnul în faţă: *"Imediat după ce am trecut de Piaţa Victoriei, unul dintre suporteri m-a îmbrâncit, după care a reintrat în formaţie. Am început să îl fotografiez, m-a observat, a venit la mine şi mi-a ars un pumn, mi-a spart buza, după care a fost aclamat de ceilalţi membri din trupă".*[27] Suporterul în cauză, Laurenţiu Stemat, a negat[28] faptul că l-ar fi lovit cu pumnul pe fotoreporter, dar a recunoscut că l-a îmbrâncit şi scuipat pentru că acesta îl fotografia.

Pe 11 septembrie, primarul comunei Salsig din judeţul Maramureş, Florian Luca, a bruscat o echipă de jurnalişti a postului de televiziune Axa Tv, condusă de Ioan Roşiianu, reporter Andrei Negoiţă şi cameraman Bogdan Pocol. Ioan Roşiianu a declarat pentru acest raport, că primarul "*a încercat să-mi smulgă microfonul din mână, m-a bruscat şi m-a împins, iar pe cameramanul Bogdan Pocol l-a lovit după aceea cu maşina în genunchiul piciorului drept*". Conform relatărilor lui Roşiianu, pentru a scăpa de insistenţa jurnaliştilor "*primarul s-a urcat în maşina primăriei, a turat motorul, a pornit în trombă,*

25 *„Curtea de Apel îl consideră responsabil pe Băsescu pentru ce spune oriunde şi oricând"*, de Iulius Cezar, Gândul, 19 decembrie 2007.

26 *„Agresorii cameramanului ProTv – trimişi în judecată de Parchetul brăilean"*, de Sorin Ţiţei, Gândul, 4 iulie 2007.

27 *"Huliganii au urlat pentru dreptul de a da cu pumnul"*, de Dorin Petrişor, Viorel Dobran, Cotidianul, 10 septembrie 2007.

28 *Ibidem*.

a virat scurt stânga şi l-a lovit pe cameramanul ce continua să filmeze".[29] Jurnaliştii au filmat scena. O serie de martori, printre care şi vicepreşedintele Consiliului Judeţean Maramureş, Emil Marinescu, au asistat la incident.

Cei trei au făcut plângere la poliţie, cazul fiind preluat de IPJ Maramureş.

Pe 19 septembrie doi jurnalişti ai cotidianului Hunedoreanul (Ovidiu Petrovai, redactor-şef adjunct şi Doru Nică, fotoreporter) au fost bruscaţi de către directorul Teatrului din Deva, Nicodim Ungureanu, pe holul instituţiei pe care o conduce. Aceştia doreau să-i solicite directorului teatrului poziţia cu privire la un control efectuat la teatru de către Inspectoratul Teritorial de Muncă Hunedoara. Directorul a sărit la fotoreporterul Doru Nică, a tras de aparatul foto şi a încercat să i-l smulgă de la gât, motivând că nu permite să fie fotografiat. La insistenţele redactorului şef adjunct al cotidianului Hunedoreanul ca directorul să prezinte totuşi o poziţie în legătură cu controlul ITM, directorul l-a îmbrâncit pe acesta pe scările din holul instituţiei.[30] Nu au existat martori ai acestui incident, însă există fotografiile făcute de fotoreporterul Nică Doru şi o înregistrare audio făcută de redactorul şef adjunct.

Pe 17 noiembrie, înaintea meciului de fotbal dintre Bulgaria şi România, suporterii dinamovişti care s-au deplasat la Sofia i-au agresat pe jurnaliştii de la Antena 3 care însoţeau autocarul cu cei 50 de suporteri din Ştefan cel Mare. Trimisul Antena 3, Laurenţiu Rădulescu, a fost lovit în faţă cu pumnul de suporterii dinamovişti. Acesta a declarat: *„înainte cu 50 de km de a ajunge la Sofia, maşina fanilor dinamovişti a făcut o oprire. Am coborât şi noi, moment în care am fost încercuiţi de mai multe persoane, iar una dintre acestea m-a lovit".*[31]

Acesta nu a fost singurul incident. În apropierea vămii Giurgiu, suporterii dinamovişti au tăiat unul din cauciucurile autoturismului cu care se deplasa echipa Antenei 3. *„Ne-au tot cerut să nu-i fimăm, dar nu am acceptat aşa ceva. Ei au ţinut să se facă înţeleşi"*,[32] a mai declarat Laurenţiu Rădulescu.

Liderul suporterilor dinamovişti, Elias Bucurică, a negat incidentele spunând că: *„nu s-a întâmplat nimic. Am fost mereu însoţiţi de jandarmi"*.[33]

Pe 5 decembrie, jurnalistul american Chuck Todaro a fost tăiat cu cuţitul de două persoane, în timp ce se afla în documentare în localitatea vasluiană Teişoru. Jurnalistul american a declarat pentru MediaFax: *„eram împreună cu şeful comunităţii de rromi din Teişoru când, la un moment dat, am fost oprit pe drum de cei doi. După ce le-am explicat de ce mă aflu acolo, au încercat să-mi ia agenda şi aparatul foto. Nu am vrut să le dau. [...] Atunci, au început să mă lovească şi, când au văzut că nu cedez, unul din ei a scos un cuţit de vânătoare de la brâu şi a încercat să mi-l înfigă în piept. Din reflex, am parat cu mâna, dar m-am ales cu o tăietură serioasă, după care am căzut la pământ. Ştiind pericolul la care sunt expus, m-am ridicat imediat şi am fugit pe drum, ascunzându-mă într-o casă a unui localnic".*[34]

Poliţia a reuşit să îi reţină pe cei doi şi să recupereze bunurile jurnalistului.

2.2. Ameninţări şi insulte

Pe 18 iunie, Preşedintele Traian Băsescu se afla împreună cu soţia în staţiunea Mamaia. La scurt timp după ce cuplul prezidenţial şi-a făcut apariţia pe faleza staţiunii,

29 Tot din declaraţia pe care Ioan Romeo Roşiianu ne-a dat-o pentru întocmirea acestui raport.
30 *"Teatru cu pumnul", de* Ovidiu Petrovai, Gazeta Văii Jiului, 21 septembrie 2007.
31 *„Ziarişti agresaţi de fanii dinamovişti", de* Marius Măgprit, Viorel Tudorache, Gazeta Sporturilor, 18 noiembrie 2007.
32 Ibidem.
33 Ibidem.
34 *„Ziarist american aflat în documentare în judeţul Vaslui, înjunghiat cu cuţitul de doi romi", de* Teodor Istrate, Mediafax, 6 decembrie 2007.

aceştia au fost asaltaţi de sute de turişti. Turiştii au fost lăsaţi să se apropie de preşedinte, însă corespondenţii locali de presă, cameramanii şi fotografii profesionişti au fost îndepărtaţi din jurul cuplului prezidenţial de către SPP-işti.

Pentru că presa a încercat totuşi să urmeze cuplul prezidenţial, preşedintele Băsescu s-a adresat soţiei: *„Imposibil, sunt de o nesimţire incredibilă. Sunt în timpul meu liber"*. Preşedintele nu se afla oficial în concediu, el mutându-şi doar reşedinţa pe perioada verii.

În 21 iunie Evenimentul Zilei făcea public faptul că în urma unui reportaj critic la adresa primarului municipiului Iaşi, Gheorghe Nichita, apărut în ediţia de Moldova, acesta l-a sunat pe reporterul Cezar Pădurariu şi l-a ameninţat, urlând: "*Dacă te iei de familia mea, îţi rup capul, nesimţitule!*".[35] Gheorghe Nichita l-a sunat şi pe coordonatorul ediţiei de Moldova a ziarului, Sabin Orcan, pe care l-a acuzat că a fost trimis special la Iaşi pentru a-l compromite şi l-a ameninţat: *"Lasă, bă, că o să mă ocup eu şi de tine!"*.[36]

Pe 11 iulie, în pauza unui meci amical, antrenorul echipei de fotbal F.C. Politehnica Iaşi, Ionuţ Popa, i-a agresat verbal pe jurnaliştii ce urmăreau partida de lângă banca de rezerve: *„Voi ce căutaţi, mă, aici? Plecaţi în p... mea de-aici! N-aveţi voi ce căuta aici! Afară! După ce că vă las să vă uitaţi la meci, acum veniţi şi peste mine? Ieşiţi în p... mea afară!"*.[37] Într-un acces de furie, acesta a distrus trepiedul unui cameraman de la TVR Iaşi. După meci Ionuţ Popa şi-a cerut scuze: *"Voi ştiţi că eu sunt un tip temperamental! [...] Vreţi să-mi cer scuze?! Uite, îmi cer scuze! E bine?!"*. Popa a cerut scuze şi echipei TVR şi a acceptat să acopere costurile pentru reparaţia trepiedului.

Pe 4 octombrie 2007, Preşedintele Traian Băsescu a recidivat în a jigni reprezentanţii mass media. Aflat la inaugurarea unei fabrici din judeţul Ilfov, acesta a fost întrebat de o reporteră a Antenei 3, Sorina Matei, dacă la revenirea în Bucureşti va face o declaraţie cu privire la respingerea moţiunii de cenzură de către Parlament. Răspunsul preşedintelui a fost: *„Sigur, vin direct în birou la tine să-o facem"*.[38]

Pe 24 octombrie, primarul Craiovei, Antonie Solomon, l-a înjurat şi l-a ameninţat pe Arthur Andriţoi, jurnalist la un post de televiziune local. Jurnalistul ceruse primarului să permită accesul unei echipe a televiziunii Tele U la o întâlnire a Partidului Social-Democrat ce se desfăşura în clădirea Filarmonicii "*Oltenia*". Acesta obţinuse permisiunea de a filma întâlnirea, însă atunci când reporterii s-au prezentat la eveniment, accesul le-a fost interzis. Când ziaristul l-a contactat din nou telefonic pe primar, acesta a început să-l înjure şi să-l ameninţe cu bătaia: *"Te prind şi te calc în picioare! Să vezi ce fac eu cu voi de acu' înainte, auzişi? Te joc în picioare, fii atent, când te prind! Derbedeu' dracu'!"*.[39]

Pe 3 decembrie senatorul PSD Ion Vasile, i s-a adresat unui fotoreporter care îl fotografia cu expresia: "*Să-mi dai şi mie chiloţii tăi să ţi-i pozez într-o zi. Am şi eu o curiozitate*". Evenimentul s-a petrecut în curtea sediului PSD din Bucureşti.

2.3. Presiuni ale autorităţilor. Presiuni politice şi economice

Romulus Dubăţ, redactor la publicaţia locală Adevărul de Arad ce aparţine grupului Inform Media, a publicat la începutul lunii februarie mai multe anchete critice referitoare la activitatea Primarului Municipiului Arad, Gheorghe Falcă. La scurt timp, jurnalistul a

35 "*Politicieni pe care i-au lăsat nervii*", de Ionela Luchian, Evenimentul Zilei, 21 iunie 2007.

36 *Ibidem.*

37 "*Antrenorul Ionuţ Popa a luat la şuturi un trepied al TVR*", *de* Gabriela Doboş, Gândul, 13 iulie 2007.

38 A.N., Hotnews, 4 octombrie 2007.

39 Mediafax, 25 octombrie 2007.

fost anunţat de conducerea ziarului că va trebui să părăsească redacţia în urma restructurării postului său. Dubăţ a reclamat faptul că nu i-a fost pusă la dispoziţie evaluarea pe baza căreia s-a luat decizia restructurării postului său şi a invocat o altă evaluare a angajaţilor efectuată cu doar câteva săptămâni înainte, în urma căreia activitatea sa era clasată în primele trei locuri din întreaga reţea de ziare aparţinând companiei Inform Media. Jurnalistul a susţinut că decizia restructurării postului său a fost o consecinţă directă a publicării articolelor referitoare la primarul Gheorghe Falcă. În replică, Alexandru Seres, fost redactor şef la Adevărul de Arad în perioada restructurării postului lui Dubăţ, a susţinut că decizia restructurării nu are nicio legătura cu publicarea respectivelor materiale, ea fiind determinată de existenţa unor probleme de natură profesională şi disciplinară.

Cotidianul Curentul a publicat în ediţia sa din 20 martie 2007 un material referitor la clauzele abuzive din contractele de publicitate impuse de cel mai mare operator de telefonie fixă din România, compania Romtelecom şi de agenţia de media care administrează contractele de publicitate ale Romtelecom, S.C. Mediacom România S.A. Una dintre clauzele menţionate limita grav libertatea editorială a publicaţiilor care beneficiază de publicitate din partea Romtelecom, interzicând orice acţiune care ar afecta negativ imaginea companiei: *"PRESTATORUL (instituţiile de media) garantează BENEFICIARULUI (Romtelecom) că nu va întreprinde şi nu va permite nicio acţiune în cursul şi în legătură cu prestarea Serviciilor ce fac obiectul acestui Contract Cadru, de natură să încalce dreptul la imagine al beneficiarului final al Materialelor. În plus, faţă de cele de mai sus, dacă Prestatorul încalcă sub orice formă imaginea beneficiarului final al Materialelor transmise de BENEFICIAR, în această situaţie, în afară de de celelalte instrucţiuni transmise de către BENEFICIAR, va întreprinde prin mijloace proprii şi pe cheltuiala sa, orice măsuri care să înlăture efectele create în acest sens (incluzând, dar fără a se limita la publicarea oricărei retractări necesare, etc.)"*.[40]

Romtelecom şi-a exprimat punctul de vedere asupra acestei clauze, considerând că *"prevederea din contract nu îngrădeşte în niciun caz dreptul la liberă exprimare"*, societatea fiind de părere că este "*absolut normală obligaţia (...) ca în cursul şi în legătură cu prestarea serviciilor (instituţia mass media, n.r) să nu întreprindă şi să nu permită vreo acţiune de natură să prejudicieze imaginea Romtelecom*".[41] Potrivit societăţii, clauza nu afectează dreptul şi libertatea publicaţiei media de a publica materiale editoriale despre Romtelecom ci doar *"în cazul publicării vreunui material care ar conţine informaţii inexacte, care ar leza imaginea Romtelecom".*

Pe 27 martie directorul TV Galaţi, Florin Pâslaru, a întrerupt la jumătate transmiterea talk show-ului „Gândul de seară" moderat de Sorin Ţiţei. În emisiune erau prezenţi doi lideri ai Sindicatului Solidaritatea, în care sunt membri peste 7000 de salariati ai Mittal Steel Galaţi. Emisiunea dezbătea revendicările salariaţilor. Deşi invitat să participe la emisiune, senior managerul Mittal Steel Galaţi , Ionel Borş, a refuzat să participe. El a cerut în schimb directorului TV Galaţi să întrerupă emisiunea, ceea ce acesta a şi făcut. Florin Paslaru şi-a justificat ulterior gestul prin faptul că "*toată presa gălăţeană îşi trage fondurile de la Mittal Steel*",[42] iar in ceea ce priveste postul sau de televiziune, poate să-şi piardă sediul la intervenţia directorului Borş. Câteva zile mai târziu, Florin Pâslaru a promis că va aduce un reprezentant al administraţiei Mittal Steel într-o emisiune-dezbatere, dar ulterior s-a razgandit şi nu a mai permis accesul pe post liderului Solidaritatea, Gheorghe Tiber. Sesizat de realizatorul emisiunii "*Gândul de seară*", reprezentantul CNA în zona Galaţi - Brăila, inspectorul Roberto Iacomi, a refuzat

40 „*Romtelecom cumpără tăcerea mass media*", Curentul, 20 martie 2007.

41 *Ibidem*.

42 Vezi "*Administratia Mittal Steel Galati a interzis doua emisiuni de televiziune*", de Sorin Ţiţei, Gândul, 29 martie 2007.

să se implice în acest caz. Ulterior el a fost demis de către CNA.[43]

Sindicaliştii de la Solidaritatea au acuzat faptul că instituţiile mass-media din Galaţi nu le prezintă punctul de vedere în mod obiectiv şi că sunt insuficient de critice faţă de conducerea Mittal Steel.[44]

Pe 19 aprilie, organizaţia Civic Media, condusă de jurnalistul Victor Roncea, se alătura unui apel în favoarea preşedintelui Traian Băsescu semnat de mai multe organizaţii neguvernamentale. Apelul era lansat chiar în ziua suspendării preşedintelui de către Parlamentul României, eveniment catalogat de semnatarii apelului drept o "*veritabilă lovitură de stat*" care ar fi urmărit ca „*prin suspendarea Preşedintelui României, pârghiile statului român să fie preluate de grupuri de interese politico-economice*".

Pe 20 aprilie, Roncea a fost înştiinţat de Sorin Roşca Stănescu, directorul cotidianului Ziua, că i se pune în vedere să părăsească redacţia ziarului în urma semnării apelului pro-preşedinte care conţinea puncte de vedere diferite de politica editorială a ziarului. Conform declaraţiilor lui Roncea, acestuia i s-a solicitat depunerea demisiei *„ca soluţie a despărţirii, fără scandal' şi cu eventualitatea angajării într-un alt ziar din cadrul Trustului SOV, unde se joacă sceneta susţinerii lui Traian Băsescu, respectiv ,Cotidianul'... Mi s-a comunicat că dacă nu mă voi supune voi fi oricum în imposibilitatea de a mai practica jurnalismul pentru că pe piaţa media funcţionează o înţelegere secretă a 'Cartelului oligarhilor de presă'. Pentru că nu dădeam semne de ,înţelegere' am fost pus la index în redacţie iar articolele mi-au fost cenzurate, cele publicate fiind supervizate înainte personal de către Roşca Stănescu. Ulterior, când nu am dat curs invitaţiei de a-mi da demisia ,de bună voie', mi s-a comunicat prin intermediari că avocaţii ziarului mă vor obliga să părăsesc ziarul*".[45]

Punctul de vedere al lui Victor Roncea a fost publicat integral în paginile ziarului Ziua, fiind urmat de un răspuns al lui Sorin Roşca Stănescu, în care acesta face publice motivele conflictului. Printre acestea este menţionată implicarea tot mai activă a lui Roncea în activităţile Civic Media în detrimentul celor de la ziar, precum şi lipsa unei linii de demarcaţie între aceste două activităţi, ceea ce a adus prejudicii de imagine ziarului Ziua. *„I-am comunicat lui Roncea că, în mod normal, ar trebui să ne despărţim. Şi I-am rugat să se gândească dacă nu cumva e bine să se consacre o vreme activităţii Civic Media. Când mi-a răspuns că, în aceste condiţii, nu ar câştiga suficient de mulţi bani, i-am spus că, eventual, pot interveni la un alt ziar, unde ideile sale s-ar afla într-un mai mare confort cu ideile celorlalţi"*.[46]

În cele din urmă, conflictul a fost stins, Roncea continuându-şi activitatea editorială în cadrul redacţiei Ziua.

Dan Voiculescu, important om politic şi de afaceri, fost proprietar al unuia dintre cele mai puternice grupuri media din România, actualmente patronat de fiica sa, a intervenit în direct în cadrul emisiunii Ştirea zilei transmisă de Antena 3 în data de 2 mai. Antena 3 face parte din grupul media patronat de fiica lui Dan Voiculescu. Emisiunea o avea ca invitată pe fostul ministru al justiţiei, Monica Macovei. Voiculescu a sunat şi a intervenit în emisiune din proprie iniţiativă, acuzând-o pe aceasta de *"făţărnicie", "talent de a juca teatru"* şi numind-o *"procuror ceauşist". "Da, doamnă Macovei. Îmi face multă plăcere să vă insult, pentru că jucaţi un teatru..."*, a mai spus Voiculescu.[47] În momentul în care moderatorul emisiunii a încercat să tempereze atacurile lui Dan Voiculescu, acesta a admonestat-o în direct: "*Să vă fie de bine, doamnă Gabriela Vrânceanu Firea, cu invitaţii dumneavoastră cu tot*".

Consiliul Naţional al Audiovizualului s-a autosesizat şi a trimis o scrisoare deschisă postului Antena 3 în care îşi arată 'îngrijorarea' faţă de interventia lui Dan Voiculescu.

43 Vezi "*Administratia Mittal Steel Galati a interzis doua emisiuni de televiziune*", de Sorin Ţiţei, Gândul, 29 martie 2007; Comunicat MediaSind, 4 Aprilie 2007 – www.mediasind.ro.

44 Vezi Comunicat MediaSind, 4 aprilie 2007 – www.mediasind.ro

45 Www.civicmedia.ro.

46 „*Cazul Roncea*", Ziua, 24 aprilie 2007.

47 Ştirea zilei, Antena 3, 2 mai 2007.

Conform acestei scrisori, *"Atunci când doamna Firea a încercat să echilibreze discuţia şi să respecte 'regulile jocului', prevăzute de legislaţia audiovizuală, domnul Dan Voiculescu a admonestat-o, folosind un ton şi un limbaj neadecvate exprimării în spaţiul public, fapt ce ridică un mare semn de întrebare în legătură cu relaţiile dintre patronat şi ziarişti".*[48] CNA a considerat că această intervenţie *"afectează independenţa editorială a postului Antena 3 şi aduce prejudicii înseşi libertăţii de exprimare"*.

Pe 26 septembrie 2007, DIICOT (Direcţia de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism) dispunea scoaterea de sub urmărire penală a jurnaliştilor Sebastian Oancea şi Marian Gârleanu, cei doi jurnalişti vrânceni învinuiţi pentru deţinere şi răspândire de informaţii secrete. Decizia venea la un an şi şapte luni de la începerea urmăririi penale şi după ce organizaţii de media şi de drepturile omului au protestat vehement împotriva acestor învinuiri.[49] Soluţia DIICOT îi achită pe cei doi jurnalişti de orice învinuire penală, însă îi condamnă la plata unor amenzi administrative în valoare de 800, respectiv 900 de lei pentru încălcarea legii siguranţei naţionale (legea 51/1991), precum şi la plata unor cheltuieli de judecată în valoare de 1920 de lei fiecare. Sebastian Gârleanu a făcut apel împotriva acestei decizii.

Pe 10 octombrie 2007, televiziunea română deschidea jurnalul de la ora 19.00 cu ştirea "*Filaj la miniştri*". Crainicul introducea ştirea anunţând că TVR prezintă: *"imaginile care în opinia procurorilor anti-corupţie probează că Decebal Traian Remeş, ministrul agriculturii, a luat mită".* Ştirea prezenta nişte imagini obţinute de postul public din care reieşea că Ioan Mureşan, fost ministru al agriculturii, i-ar fi dat un plic, presupus cu bani, ministrului agriculturii în funcţie - Decebal Traian Remeş. Imaginile difuzate, filmate cu camera ascunsă, îi arătau pe cei doi discutând într-o cafenea. Filmul mai conţinea şi o înregistrare a unei convorbiri telefonice între ei. Din film reieşea că cei doi ar fi discutat despre aranjarea unor licitaţii.[50] Pe parcursul primei difuzări, TVR a adăugat un titlu peste imagini: „*Flagrant*". Ştirea nu conţinea punctul de vedere al celor doi politicieni implicaţi, redacţia explicând că încercările de a-i contacta au rămas fără răspuns. Spre finalul jurnalului, Ioan Mureşan a contactat redacţia şi a intrat în direct, negând că ar fi fost vorba despre un plic cu bani. De asemenea, el a mai acuzat faptul că se face justiţie la televiziune.

Provenienţa înregistrării nu a fost dezvaluită de TVR, dar transcriptul aceleiaşi filmări fusese deja făcut public cu câteva zile înainte de o agenţie de ştiri şi de presa scrisă. De asemenea, conform declaraţiilor directorului Departamentului de Ştiri al TVR, Rodica Culcer, imaginile difuzate nu au fost montate de TVR, ele fiind difuzate în forma primită. În aceeaşi seară, TVR a anunţat că ziua următoare va difuza încă o înregistrare video cu Ioan Avram Mureşan. Imediat după difuzarea primei înregistrări, Decebal Traian Remeş a emis un comunicat de presă în care protesta faţă de difuzarea respectivului material, acuzând scurgerea acestuia din interiorul sistemului de justiţie şi în care cerea Preşedintelui Director General al TVR să ia măsuri. De asemenea, primul ministru Călin Popescu Tăriceanu a criticat TVR pentru difuzarea înregistrării respective, considerând că *„Modul în care s-a făcut prezentarea jurnalistică denotă carenţe grave în ceea ce priveşte deontologia celor care lucrează la televiziunea publică"*.[51]

Daniel Morar, procurorul şef al Direcţiei Naţionale Anticorupţie, dar şi Preşedintele Traian Băsescu au dezminţit că imaginile ar fi provenit de la procurori sau de la Preşedinţie, singurele instituţii care aveau acces la dosar în mod legal. Pe 11 octombrie, Remeş a demisionat din funcţia de ministru al agriculturii. Consilul Superior al Magistraturii a declanşat o anchetă pentru a identifica pe cei responsabili de scurgerea către presă a

48 Scrisoare deschisă către Antena 3 - www.cna.ro.

49 Agenţia de Monitorizare a Presei - Raportul "*Libertatea presei în România, anul 2006*" – www.freeex.ro.

50 Imaginile difuzate de TVR pot fi găsite pe www.youtube.com.

51 www.mediafax.ro.

acestor probe judiciare.[52]

Tot pe 11 octombrie, a doua zi după difuzarea primei înregistrări, TVR a anunţat că nu va mai difuza continuarea filmului ca urmare a unei note interne semnate de Alexandru Sassu, Preşedintele Director General al TVR. În nota respectivă, Sassu considera că difuzarea înregistrărilor audio şi video cu discuţiile Remeş-Mureşan Ciorbă nu e "*corectă, legală şi oportună*". Cu toate acestea, în seara difuzării primului material, Sassu afirmase că a fost de acord cu difuzarea primei părţi a înregistrării, singura problema pe care o identificase în difuzarea acesteia fiind una „*morală*", şi anume „*implicarea (TVR) într-o bătălie politică*".[53]

Agenţia de Monitorizare a Presei şi APADOR-CH au calificat gestul Preşedintelui Director General drept cenzură.[54]

Rodica Culcer a protestat faţă de această decizie, transmiţându-i în data de 12 octombrie o solicitare scrisă Preşedintelui Director General prin care cerea aprobarea pentru difuzarea celorlalte înregistrari, invocând existenţa unui interes public evident în difuzarea acestora.

Comisia de Etică şi Arbitraj a TVR, sesizată de Alexandru Sassu, a considerat drept justificată difuzarea în data de 10 octombrie a înregistrării considerând că aceasta este de „*cert interes public*", dar a considerat că s-au comis câteva erori profesionale şi încălcări ale Statutului ziaristului din TVR. Printre acestea, raportul Comisiei menţionează că materialul filmat nu a fost însoţit de precizarea faptului că TVR "*nu poate garanta autenticitatea materialului ajuns în posesia sa, că nu îşi asumă felul în care a fost montat acesta şi că nu poate certifica corectitudinea subtitrajelor şi a celorlalte înscrisuri, întrucât toate acestea nu-i aparţin*". De asemenea, Clubul Român de Presă a analizat cazul şi a concluzionat că nu a fost încălcată litera Codului Deontologic prin difuzarea filmului, dar că „*s-au comis un număr de erori profesionale de către Departamentul de Ştiri, care au afectat prestigiul şi credibilitatea TVR, dar nu au afectat adevărul şi mesajul materialelor prezentate*".[55] CRP a considerat nota internă prin care Sassu cerea nedifuzarea celei de-a doua părţi a materialului video drept „*o formă de presiune*".

La doar câteva zile distanţă, pe 14 octombrie, conducerea TVR a decis reorganizarea Direcţiei Ştiri, împărţind-o în două departamente distincte, unul de ştiri şi unul de sport, urmând a se organiza concursuri pentru conducerea acestora. Conducerea Direcţiei a rămas neschimbată, Rodica Culcer păstrându-şi postul. Însă, conform noii organizări, postul ocupat de ea şi-a pierdut toate atribuţiile editoriale, acestea fiind transferate către cele două departamente, conducerea Direcţiei urmând a avea doar competenţe manageriale. Mădălina Rădulescu, noul director interimar al Departamentului Ştiri a decis transferul mai multor persoane apropiate Rodicăi Culcer de la principalul jurnal de ştiri la jurnalul de noapte sau la jurnalul regional. Mai multe dintre aceste persoane au fost implicate în difuzarea înregistrării cu Decebal Traian Remeş. Într-o declaraţie publică din 16 octombrie, Rodica Culcer reclama existenţa presiunilor politice în TVR.[56] La începutul anului 2008, Rodica Culcer a acţionat TVR în judecată pentru încălcarea contractului său de muncă.

·Televiziunea publică

Tăvălugul demiterii fostului Preşedinte Director General (PDG) al TVR, Tudor Giurgiu s-a pornit în luna februarie, când TVR a pierdut drepturile de transmitere a partidelor de fotbal din cadrul Ligii1 în detrimentul nou înfiinţatului Kanal D. Deţinătorul drepturilor, canalul Telesport, a declarat că a reziliat contractul deoarece TVR nu şi-a

52 Pe 26 martie 2008, CSM a facut publice rezultatele acestei anchete, care nu a reusit să identifice persoana direct responsabilă de scurgerea respectivă: *"Nu s-a putut stabili fără dubiu persoana care a multiplicat şi a transmis către terţi înregistrarea audio-video şi care a încălcat confidenţialitatea lucrărilor care au caracter secret, fiind certă doar posibilitatea de multiplicare a montajului, atât în cadrul Serviciului Tehnic, cât şi în incinta sediului central al DNA".* – www.csm.ro

53 Declaraţii ale lui Alexandru Sassu în ziarul Adevarul, ediţia din 13 octombrie 2007.

54 *„AMP protestează faţă de cenzura gravă din TVR", 11 octombrie 2007 – www.mma.ro; "Poziţia APADOR-CH cu privire la dezvăluirile vizându-l pe fostul ministru Decebal Traian Remeş"*, 12 octombrie 2007 – www.apador.org.

55 Comunicat al CRP - www.pressclub.ro.

56 www.realitatea.net.

achitat obligaţiile financiare. În TVR a fost declanşată o anchetă internă în urma căreia au fost sancţionaţi pentru pierderea contractului Ioan Todan, retrogradat din funcţia de director al Departamanetului Sport, Vlad Enăchescu, redactor şef al acestui departament şi Cipriana Voicu, director economic la TVR. Scandalul a scos la iveală problemele financiare cu care se confrunta TVR la acea oră, probleme confirmate şi de Cipriana Voicu în cadrul unei şedinţe a Consiliului de Administraţie (*„Nu am avut bani. Mai importante erau salariile.”*[57]).

Pornind de la această situaţie, Jurnalul Naţional a început să publice o serie de articole în care îl acuza pe Tudor Giurgiu de management defectuos. De asemenea, Giurgiu a fost acuzat că se află în conflict de interese şi că transferă fonduri din televiziune către diverse societăţi la care acţionar este soţia sa. Una dintre acestea este Transilvania Film, unul dintre principalii furnizori de film ai TVR.

La începutul lunii martie, Tudor Giurgiu a negat existenţa problemelor financiare, însă a afirmat că doreşte creşterea taxei radio-tv de la 4 la 6 lei pe lună, pentru a evita situaţiile în care TVR functionează pe baza unor „*bugete de austeritate*”. El a admis existenţa unor greşeli de management, printre acestea numărându-se accentul pe care l-a pus pe reforma editorială şi neglijarea reformei instituţionale. Totodată, Giurgiu a anunţat trecerea la un program de restructurări masive, prin încetarea voluntară a contracului de muncă şi prin concedieri colective.

Pe 7 martie, în cadrul unei audieri la Comisia pentru cultură, arte şi mijloace de informare în masă a Senatului, directoarea economică a TVR, Cipriana Voicu a admis existenţa unor pierderi de 13 milioane de lei în anul 2006 şi a unor datorii de 10 milioane de lei.[58] Preşedintele Director General a pus aceste rezultate pe seama investiţiilor masive făcute de TVR în retehnologizare şi programe, precum şi a unor cheltuieli făcute în premieră de către TVR, prin plata unor obligaţii către Fondul Naţional al Cinematografiei, către uniunile de drepturi de autor - unde s-au plătit şi restanţele din anii anteriori, dar şi plata TVA-ului pentru achiziţiile de filme, recent introdus în Codul Fiscal. De asemenea, Giurgiu a făcut referire la costurile extrem de mari pentru plata orelor suplimentare şi a primelor destinate angajaţilor, cheltuieli ce se ridică anual la peste 15 milioane de euro, echivalentul salariilor a 260 de angajaţi.

Un alt conflict apărut în aceeaşi perioadă a fost cel dintre Tudor Giurgiu şi directorul Direcţiei Ştiri, Rodica Culcer. Giurgiu a menţionat posibilitatea demiterii lui Culcer, reproşându-i acesteia existenţa unor probleme în activitatea de management, precum şi opiniile politice exprimate în diferite publicaţii, considerând că aceste opinii afectează credibilitatea ştirilor TVR.

Conflictul a apărut după ce Ion Iliescu şi premierul Tăriceanu au acuzat conducerea TVR pentru refuzul Direcţiei Ştiri de a-i acorda un drept la replică lui Iliescu. O evaluare semestrială a activităţii lui Culcer i-a acordat acesteia nota 6, după ce obţinuse nota 9 la cele două evaluări anterioare. Rodica Culcer a acuzat la acel moment existenţa unor intervenţii politice, menţionând că acestea nu se manifestă asupra redacţiei ci în Consiliul de Administraţie, unde „*N-a existat niciun moment în şedinţele Consiliului de Administraţie al TVR în care oamenii din PSD şi PNL, mai ales, să nu critice ştirile, să nu comenteze conţinutul ştirilor. Ei nu au nicio atribuţie în acest sens!*”[59]. În presă, au existat mai multe referiri la existenţa unor înţelegeri între PNL şi PSD pentru debarcarea directorului de ştiri.

După audierile ce au avut loc la comisiile parlamentare de specialitate în cadrul

57 “*TVR este în faliment*”, de Dana Andronie, Jurnalul Naţional, 1 martie 2007.

58 “*TVR a mers pe minus*”; de Floriana Scânteie, Evenimentul Zilei, 8 martie 2007.

59 “*Giurgiu şi Culcer certaţi din 'prea multă politică'*”, de Costi Rogozanu, Cotidianul, 5 martie 2007.

cărora mai mulţi membri ai Consiliului de Administraţie i-au criticat activitatea, Tudor Giurgiu şi-a anunţat pe 4 mai demisia din funcţia de Preşedinte Director General al TVR. Comisiile reunite de cultură, arte şi mijloace de comunicare în masă ale Parlamentului au respins pe 8 mai raportul anual de activitate al televiziunii publice, deşi raportul de activitate al TVR pe anul 2005 încă nu fusese dezbătut sau votat până la acea dată. Pe 23 mai, plenul Parlamentului a votat, la rândul său, raportul TVR pe anul 2006, având grijă de data aceasta să dezbată şi să aprobe prin vot şi raportul pe anul 2005.

După demiterea CA-ului, în zona politică au început negocierile pentru desemnarea noilor membri ai CA şi pentru alegerea noului PDG. Descris în detaliu în capitolul dedicat CNA, acest proces s-a suprapus cu alegerea noului Preşedinte al CNA, iar înţelegerile politice de culise şi trocul între PSD şi PNL au configurat noile structuri de conducere ale CNA şi TVR. Membrii noului CA au fost votaţi de Parlament pe 18 iunie, însă desemnarea noului PDG a decurs haotic, din cauza negocierilor de culise între PSD şi PNL şi a apariţiei unor disensiuni între aceste partide în ceea ce priveşte împărţirea celor două instituţii: CNA la PNL şi TVR la PSD. Aceste negocieri au dus la numirea lui Alexandru Sassu ca PDG interimar la sfârşitul lunii iunie, el fiind confirmat în funcţie în luna septembrie. Preşedinţia a atras atenţia asupra acestor negocieri de culise: *"Preşedintele României atrage atenţia liderilor PNL şi PSD, precum şi preşedinţilor celor două Camere ale Parlamentului, să renunţe la asemenea practici care nu fac decât să şubrezească instituţiile, denaturând procedurile după bunul plac al unor persoane şi golind de substanţă ordinea democratică".*[60]

În cadrul noului CA apar persoane apropiate unor personalităţi politice importante, cum ar fi Vlad Velcu, consilier personal în cadrul Cancelariei Primului ministru sau Răzvan Barbato, director comercial la Intact Production, companie din cadrul grupului media ce aparţine familiei Voiculescu. Tot în premieră, un om politic a fost desemnat să preia conducerea televiziunii publice. Este vorba de Alexandru Sassu, deputat şi fost secretar executiv al PSD. După numirea în noua funcţie, Sassu a demisionat din PSD şi din toate funcţiile deţinute în partid. Este prima oară în istoria televiziunii publice când la conducerea acestei instituţii se află un om politic.

·Schimbari la conducerea Consiliului Naţional al Audiovizualului (CNA)

Influenţa politicului s-a făcut simţită şi în procesul numirii noului Preşedinte al CNA, în urma decesului din luna mai a lui Ralu Filip, fost Preşedinte al Consiliului.

În locul lui Ralu Filip, PSD l-a propus ca membru al CNA pe Valentin Nicolau. Fost Preşedinte Director General al TVR între 2002 şi 2005, Nicolau a condus apoi postul de televiziune Antena 2 şi a devenit membru al Partidului Conservator. La ora numirii sale era proprietar al postului de radio Smart FM şi se ocupa de dezvoltarea proiectelor de televiziune ale grupului Lagradere. Din momentul nominalizării sale, Valentin Nicolau a dat declaraţii[61] din care reiese că i se promisese deja şi poziţia de preşedinte al CNA: "*Eu am venit la CNA având ceva în cap, voiam să continui proiectele lui Ralu, nu să stau să fac balet*"[62].

Existenţa unor înţelegeri prealabile între partide privind conducerea CNA a fost confirmată de evenimentele ulterioare. Desemnarea succesorului lui Ralu Filip s-a suprapus cu numirea noului Consiliu de Administraţie al TVR, după demiterea acestuia de

60 Comunicat de presă al Preşedinţiei din 27 iunie 2007 – www.presidency.ro.
61 Gardianul, 14 iunie 2007.
62 Gândul, 28 iunie 2007.

către Parlament. Întreaga presă a relatat despre negocierile de culise dintre PNL şi PSD, care şi-ar fi împărţit conducerea celor două instituţii, PSD urmând a deţine, prin Alexandru Sassu conducerea TVR, iar PNL, prin Răsvan Popescu, conducerea CNA. Această înţelegere anula însă planurile iniţiale ale PSD de numire a lui Valentin Nicolau în fruntea CNA după ce acesta devenise membru CNA tot din partea PSD. Conform presei naţionale, PNL s-a temut că PSD va forţa şi obţinerea şefiei CNA. Astfel, pe 27 iunie, PNL a blocat şedinţa comună a Parlamentului pentru numirea noului CA al TVR în care reprezentantul PSD, Alexandru Sassu urma să fie ales PDG al TVR.

În paralel, în CNA s-a votat schimbarea ordinii de zi şi introducerea în cadrul acesteia a alegerii noului preşedinte al CNA. Ca semn de protest împotriva acestor aranjamente de culise ale PSD şi PNL, Valentin Nicolau şi-a prezentat demisia din CNA pe 27 iunie. Nicolau a declarat presei că schimbarea ordinii de zi a şedinţei CNA este o *„comandă politică"*.[63] *„Există o procedură de îndeplinit pentru alegerea preşedintelui. Nu e normal să grăbim lucrurile. Dar aşa se întâmplă când oamenii sunt şantajaţi, când se fac presiuni asupra unei instituţii care se pretinde independentă"*.[64] Într-un interviu acordat Academiei Caţavencu pe 4 iulie, Valentin Nicolau a acuzat existenţa unor *„trocuri politice"*.

Surse din zona politică au confirmat, la rândul lor, existenţa unor aranjamente politice de culise. Astfel, Cotidianul citează un lider PNL care ar fi declarat sub protecţia anonimatului că *„nu înteleg de ce unii se ascund, mai ales că la nivelul întregului Parlament s-a stabilit mai demult ca TVR revine PSD, iar CNA, PNL. Nu înţeleg nici de ce PD comentează, pentru că la vremea respectivă au fost şi ei de acord că, pe baza algoritmului, aşa se împart posturile"*.[65]

Un alt membru al CNA, Gelu Trandafir, a declarat pentru agenţia de ştiri NewsIn *„Există temeri întemeiate privind politizarea audiovizualului. Avem indici serioşi privind o înţelegere între PSD şi PNL referitoare la votul, la pachet, al şefilor TVR şi CNA, care poate duce la politizarea ambelor instituţii. Asta înseamnă dispreţ faţă de membrii Consiliului de Administraţie al TVR şi faţă de membrii CNA. Aceştia sunt astfel trataţi ca o simplă maşină de vot de către două partide politice"*.[66]

De asemenea, presa a relatat despre promisiunea făcută membrilor CNA de către Preşedintele Camerei Deputaţilor, liberalul Bogdan Olteanu de a mări durata mandatelor membrilor CNA la 9 ani, faţă de 6 ani în prezent, în schimbul voturilor în favoarea lui Răsvan Popescu.[67]

Pentru a preveni o situaţie similară celei din 27 iunie când lipsa cvorumului a blocat votarea celor două conduceri ale TVR şi CNA, pe 28 iunie Parlamentul a decis instaurarea unor conduceri interimare la cele două instituţii - Răsvan Popescu la CNA şi Alexandru Sassu, la TVR. Şi această soluţie a fost contestată, deoarece în Legea Audiovizualului nu există funcţia de Preşedinte interimar al CNA, atribuţiile Preşedintelui fiind preluate în absenţa acestuia de către vicepreşedintele instituţiei. În cele din urmă, s-a decis ca Răsvan Popescu să rămână Preşedinte interimar al CNA până la 1 octombrie, urmând ca vicepreşedintele Atilla Gasparik să-şi păstreze dreptul de semnatură. Procesul numirii noilor conduceri ale CNA şi TVR a fost amânat până în luna septembrie. La TVR situaţia juridică a fost de asemenea destul de neclară, deoarece Tudor Giurgiu fusese deja numit Preşedinte interimar al TVR până la numirea noului Preşedinte Director General al instituţiei.

Pe 12 septembrie, Parlamentul a pus capăt celor două interimate şi i-a validat pe cei doi menţionaţi mai sus în funcţiile pe care le deţineau de la sfârşitul lunii iunie. În aceeaşi şedinţă, Parlamentul a votat şi numirea regizorului Ioan Cărmăzan ca membru al CNA în locul lui Valentin Nicolau şi înfiinţarea unei comisii parlamentare de anchetă a activităţii

63 Cotidianul, 28 iunie 2007.

64 Gândul, 28 iunie 2007.

65 Cotidianul, 28 iunie 2007.

66 www.newsin.ro.

67 Această propunere s-a materializat într-un proiect de modificare a legii audiovizualului care a fost adoptată de Comisia pentru cultură, arte şi mijloace de informare în masă a Senatului în luna septembrie. În cele din urmă, plenul Senatului a respins aceste modificări, dupa ce presa şi organizaţiile de media le-au contestat. Vezi capitolul *„Legislaţie"*.

TVR pe durata mandatului lui Tudor Giurgiu.

2.4. Accesul la informaţiile de interes public

Clubul de fotbal Universitatea Craiova a interzis publicaţiilor locale Gazeta de Sud şi Expresul de Sud accesul la masa presei şi prezenţa fotoreporterilor pe terenul de joc în prima parte a anului 2007. Interdicţia a fost motivată de nemulţumirea oficialilor clubului faţă de modul în care aceste două publicaţii craiovene îi reflectau activităţile. Regimul acreditării pe stadioane nu este reglementat de o lege specială ci de Regulamentul Disciplinar al Federaţiei Române de Fotbal. Ulterior, situaţia s-a remediat, clubul revenind asupra acestei măsuri abuzive.

Posturile de televiziune Antena 1 şi Antena 3 nu au primit acreditare din partea Preşedinţiei pentru ceremonia de reinstalare a preşedintelui Băsescu din 23 mai 2007.

Cele două posturi susţin că au trimis cererile de acreditare prin fax, în jurul orei 17.30, ceremonia fiind anunţată la ora 19.00. Serviciul de Siguranţa şi Protocol nu a permis echipei de filmare a celor două posturi să pătrundă în incinta Palatului Cotroceni, motivând că nu a primit cererile de acreditare din partea celor două posturi.

În mai 2007, Tribunalul Bucureşti a obligat Poşta Română să pună la dispozitia Agenţiei de Monitorizare a Presei (AMP) informaţiile pe care aceasta le-a solicitat în baza legii liberului acces la informaţiile de interes public.[68] Procesul a fost intentat de AMP în urma refuzului CN Poşta Română de a face publice contractele de publicitate media derulate sau încheiate de aceasta între ianuarie 2006 şi februarie 2007.[69] De asemenea, AMP a solicitat informaţii legate de obiectul contractelor, criteriilor utilizate pentru atribuirea acestora, numărul ofertelor primite, denumirea ofertantului câştigător, preţul plătit şi perioada executării contractului.

Cererea a fost adresată de AMP în urma intrării în vigoare a modificării legii 544/2001 prin legea 371 din octombrie 2006.[70] Respectiva modificare lărgeşte aria de aplicare a legii la „*orice autoritate sau instituţie publică ce utilizează sau administrează resurse financiare publice, orice regie autonomă, companie naţională, precum şi orice societate comercială aflată sub autoritatea unei autorităţi publice centrale ori locale şi la care statul român sau, după caz, o unitate administrativ-teritorială este acţionar unic ori majoritar*".

CN Posta Romana a refuzat să pună la dispoziţie informaţiile solicitate invocând principiul neretroactivităţii şi considerând că intră sub incidenţa legii începând cu 14 octombrie 2006, data adoptării legii. CN Poşta Română a argumentat şi că toate contractele de publicitate încheiate înainte de 1.07.2006 când a intrat în vigoare Ordonanţa de Urgenţă 34/2006 privind modificarea legii achiziţiilor publice sunt contracte comerciale şi nu contracte de achiziţii publice.

De asemenea, compania a invocat refuzul de a oferi informaţiile solicitate prin existenţa unor litigii în instanţă în legatură cu anumite contracte de publicitate. Comunicarea informaţiilor solicitate ar prejudicia Compania în aceste litigii. Instanţa a respins motivele companiei Poşta Română şi a obligat-o să pună informaţiile solicitate la dispoziţia AMP.

Poşta Română a atacat această decizie, dar Curtea de Apel Bucureşti a respins recursul pe 25 februarie 2008, obligând Poşta să execute decizia Tribunalului Bucureşti.

Pe 7 august 2007, Primarul Municipiului Timişoara, Gheorghe Ciuhandu a retras

68 Sentinţa Civilă 3573 din 30.05.2007.

69 Mai exact 1.01.2006 – 14.02.2007.

70 Vezi mai multe detalii referitoare la modificările aduse legii 544/2001 în capitolul „*Legislaţie*".

acreditarea jurnalisului Mălin Bot pentru "*publicarea unor articole tendenţioase*" la adresa sa în paginile ziarului Evenimentul Zilei – editia de vest. Jurnalistul a contestat în instanţă decizia primarului, invocând faptul că legea 544/2001 care reglementează accesul la informaţiile de interes public, inclusiv regimul acreditărilor pe lângă instituţiile publice, nu permite retragerea unei acreditări din cauza conţinutului articolelor semnate de jurnaliştii acreditaţi. Tribunalul Timiş a soluţionat cauza în favoarea jurnalistului. Primarul a fost obligat de Tribunalul Timiş să plătească 1 000 de lei daune morale pentru ridicarea abuzivă a acreditării jurnalistului şi a prevăzut o sancţiune de 100 de lei pentru fiecare zi în care întârzie emiterea unei noi acreditări. Pentru că nu a aplicat imediat decizia instanţei, primarul Ciuhandu a avut de achitat şi 15 000 de lei onorariu pentru executarea silită.

Pe 25 noiembrie, cu ocazia referendumului pentru votul uninominal, încălcarea în serie a unor reglementări în vigoare de către preşedinţii unor birouri electorale a condus la împiedicarea jurnaliştilor ediţiei online a cotidianului Új Magyar Szó să filmeze în incinta Secţiei de votare nr.155 din Bucureşti.[71]

Preşedintele Secţiei de votare 155 a interzis ziariştilor de la cotidianul Új Magyar Szó filmarea activităţilor din cadrul secţiei pe motiv că un cotidian nu are nevoie de imagini filmate, deşi jurnaliştii aveau acreditare de la Biroul Electoral Central şi au şi explicat că ediţia online transmite ştiri şi prin imagini filmate. În momentul în care jurnaliştii au încercat să depună o contestaţie demersul nu le-a fost acceptat de către preşedintele secţiei, pe motiv că acestea se depun la Biroul Electoral Central. Adresându-se BEC, ziariştii au fost îndrumaţi către Biroul Electoral de Circumscripţie al Municipiului Bucureşti, unde aparent aceste contestaţii trebuiau depuse, şi unde contestaţia a şi fost înregistrată. În răspunsul primit de jurnalişti de la BEC pe 27 noiembrie, contestaţia fusese respinsă pe motiv că "*delegatul presei nu a urmat procedura prevăzută de lege cu privire la formularea contestaţiei, iar, la data soluţionării acesteia, scrutinul a fost finalizat*".[72]

2.5. Legislaţie

·Codul Penal şi Codul de Procedură Penală

Anul 2007 a debutat cu o decizie a Curţii Constituţionale care a dat înapoi România în ceea ce priveşte procesul de reformă a legislaţiei care vizează libertatea de exprimare. Unul dintre cele mai importante succese ale anului 2006 fusese adoptarea de către Parlament a Legii 278 de modificare a Codului Penal, propusă de Ministerul Justiţiei. Legea conţinea un articol care elimina din rândul infracţiunilor insulta, calomnia şi defăimarea ţării sau a naţiunii (art. 1, pct. 56 din lege). Deşi Parlamentul a sprijinit acest proces de reformă, Curtea Constituţională a declarat neconstituţională eliminarea insultei şi a calomniei din Codul Penal, lăsând să se înţeleagă că acesta este singurul mijloc prin care se protejează dreptul la demnitate a persoanei.

Decizia Curţii Constituţionale (nr. 62 din 18 ianuarie 2007) a stârnit proteste dure din partea organizaţiilor neguvernamentale şi a presei. Organizaţiile neguvernamentale au considerat că legislaţia civilă în vigoare oferă posibilitatea de obţinere a reparaţiei demnităţii lezate (dovadă fiind nenumăratele procese civile pierdute de ziarişti) şi au arătat că tendinţa la nivel internaţional este de a dezincrimina insulta şi calomnia. Reţeaua Reporteri fără Frontiere[73] şi Organizaţia pentru Securitate şi Cooperare în Europa

71 Comunicat „*O serie de încălcări ale reglementărilor în vigoare au condus la împiedicarea cameramanului şi reporterului ediţiei online a cotidianului Új Magyar Szó să filmeze în incinta Secţiei de votare nr. 155., Bucureşti*", 3 decembrie 2007 – http://groups.yahoo.com/group/freeex

72 Hotărârea nr. 17/26.11.2007 a B.E.C. al municipiului Bucureşti, semnată de preşedintele biroului, procurorul Mariean Vraciu – citată în Comunicatul de mai sus.

73 "*ROMANIA - Dismay at constitutional court's decision to reinstate press offences as crimes*", 4 februarie 2007 – www.rsf.org.

şi-au exprimat dezaprobarea faţă de decizia Curţii Constituţionale. OSCE a considerat că reintroducerea insultei şi calomniei în Codul Penal este îngrijorătoare şi constituite un pas înapoi în realizarea unui cadru favorabil funcţionării libere a presei. Reprezentantul pentru libertatea presei al OSCE, Miklos Haraszti, a afirmat într-un raport prezentat în faţa Consiliului permanent al OSCE că: "*Sunt îngrijorat de decizia din 18 ianuarie 2007 a Curţii Constituţionale a României care a anulat dezincriminarea insultei şi calomniei, un amendament adoptat de Parlament în 2006*".[74]

Până la sfârşitul anului 2007 mai multe decizii ale instanţelor s-au bazat pe legislaţia penală în judecarea unor cauze privind defăimarea, care implicau jurnalişti.

Au existat mai multe iniţiative de modificare a Codului Penal şi a Codului de Procedură Penală. Una dintre ele a aparţinut Ministerului Justiţiei. Prima variantă de nou Cod Penal aflată în lucru la Minister la sfârşitul anului 2006 includea sancţiuni cu închisoarea pentru violarea vieţii private prin ascultarea sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-un spaţiu privat ori a unei convorbiri private sau prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini cu o persoană aflată într-un spaţiu privat. Un alt articol din prima formă a proiectului se referea la încălcarea prezumţiei de nevinovăţie prin publicarea sau difuzarea, mai înainte de soluţionarea definitivă a unei cauze penale, de imagini cu o persoană cercetată, surprinse în următoarele împrejurări: a) cu ocazia prinderii ori pe durata reţinerii sau arestării preventive; b) pe durata efectuării unui act procedural; c) în incinta sau în apropierea sediului instanţei, parchetului ori al organului de cercetare penală. Şi pentru această faptă era prevăzută o pedeapsă cu închisoare sau amendă penală. APADOR-CH, Agenţia de Monitorizare a Presei, Centrul pentru Jurnalism Independent, Uniunea Ziariştilor Profesionişti şi Convenţia Organizaţiilor de Media au argumentat că pentru pedepsirea încălcării dreptului la viaţă privată trebuie găsite în primul rând mijloace de natură civilă, şi că prevenirea încălcării prezumţiei de nevinovăţie nu poate fi rezolvată prin articolul propus, care încalcă în schimb dreptul la informare al publicului. În urma discuţiilor cu organizaţiile menţionate, aceste articole au fost eliminate din varianta propusă spre dezbatere publică în 2007. La începutul anului 2008 proiectul de nou cod penal era încă blocat la Ministerul Justiţiei. O invitaţie la dezbatere iniţiată de Minister în toamna anului 2007 a fost amânată pentru o perioada nedeterminată.

Schimbarea în 2007 a doi miniştri nu a ajutat procesul de reformă penală. Periodic apar parlamentari care propun legi care au scopul de a amenda codul penal şi codul de procedură penală în vigoare. Reforma acestor coduri este în mod clar necesară. Totuşi, unele iniţiative de ‚reformă' mai mult dăunează. Acesta a fost cazul iniţiativei din octombrie 2007 a doi parlamentari de a amenda alineatul 2 al art. 195 din Codul penal - Violarea secretului corespondentei. Potrivit acestei modificări, care a fost iniţiată de deputaţii Eugen Nicolicea şi Ioan Timiş la dezbaterile din Camera Deputaţilor (legea fusese deja adoptată de Senat), ar fi constituit infracţiune divulgarea unei convorbiri sau comunicări "*înregistrate audio ori video, fără drept, chiar în cazul în care făptuitorul a luat cunoştinţă de acestea din greşeală sau din întâmplare*". Fapta era pedepsită cu închisoare de la 1 la 7 ani. Acest amendament, care îi viza în mod direct pe jurnalişti, a declanşat un scandal public de proporţii, inclusiv Ambasadorul Statelor Unite la Bucureşti, Excelenţa Sa, dl. Nicholas Taubman, exprimându-şi public îngrijorarea faţă de adoptarea unei astfel de modificări legislative.[75] Iniţiativa venea la scurt timp după difuzarea de către TVR a unei înregistrări din dosarul ministrului agriculturii în funcţie la acea dată, Decebal Traian Remeş. Înregistrarea surprindea fapte care ar fi putut fi încadrate la corupţie şi era

74 Vezi blogul Ioanei Avădani - http://avadani.hotnews.ro.

75 Vezi protestul „*Iniţiativa pentru o Justiţie Curată, Agenţia de Monitorizare a Presei, Asociaţia ProDemocraţia şi Centrul pentru Jurnalism Independent dezaprobă cu fermitate modificările aduse Codului Penal şi Codului de Procedură Penală*" –www.cji.ro şi "*Poziţia APADOR-CH cu privire la recenta modificare a Codului penal şi efectele sale asupra libertăţii presei*", 26.10.07 - www.apador.org.

deci de interes public. Adoptarea amendamentului lui Nicolicea şi Timiş ar fi însemnat că astfel de înregistrări, de interes public, nu ar mai fi putut fi difuzate de către ziarişti.

·Accesul la informaţiile de interes public. Transparenţa decizională

În 2006 Guvernul a început procesul de adoptare a Directivei 98/2003 a Parlamentului European şi a Consiliului, privind reutilizarea informaţiei din sectorul public. Procesul de adoptare a stârnit controverse şi protestul organizaţiilor neguvernamentale, care au arătat că încorporarea Directivei în legislaţia internă nu este necesară, atât timp cât există deja legea accesului la informaţiile de interes public. Varianta adoptată iniţial de Parlament intra în conflict cu această lege şi risca să blocheze procesul de consolidare a aplicabilităţii legii accesului la informaţiile de interes public.

În septembrie 2006 Preşedinţia a trimis Parlamentului României o cerere de reexaminare a legii considerând că aceasta încalcă articolul 31(1) din Constituţia României, care statuează că "*dreptul persoanei de a avea acces la orice informaţie de interes public nu poate fi îngrădit*". Varianta finală a legii a încorporat câteva dintre cerinţele unor organizaţii neguvernamentale.[76] Aceste organizaţii cereau ca, în cazul în care legea este adoptată, ea trebuie să respecte principiile prevazute în Legea nr. 544/2001, privind liberul acces la informaţiile de interes public, potrivit cărora obţinerea informaţiior de interes public este liberă, ceea ce presupune, printre altele, accesul gratuit şi necondiţionat de vreo justificare la informaţiile de interes public. De asemenea, s-a cerut să se delimiteze clar în proiectul de lege faza obţinerii informaţiior de interes public, care este supusă în continuare Legii nr. 544/2001, de faza reutilizării informaţiilor din instituţiile publice, care este ulterioară şi distinctă de obţinerea informaţiilor. <<*Accesul la informaţiile de interes public trebuie să rămână liber şi necondiţionat de plata vreunei taxe sau de dovedirea vreunui „interes legitim”*[77]>>, a afirmat APADOR-CH.

Legea 109/2007 a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 300/5 mai 2007. Legea nu se aplică mijloacelor de informare în masă, iar reutilizarea informaţiilor de către entităţile non-profit nu este considerată a fi făcută în scop comercial. În practică însă legea riscă să creeze confuzie. Nu este clar cum va fi interpretată publicarea unor materiale care nu sunt nici jurnalistice şi nici ale unor entităţi non-profit, dar sunt de interes public. O altă problemă ar putea fi ridicată de un articol referitor la exclusivitate: *„Pot face obiectul unei înţelegeri privind acordarea unui drept de exclusivitate documentele a căror reutilizare este necesară pentru desfăşurarea unui serviciu public”*.[78] Modul de stabilire a taxelor, aşa cum este formulat acum, şi în lipsa publicării normelor metodologice, poate lăsa loc arbitrariului. În plus, instituţiile responsabile prin lege de elaborarea normelor metodologice sunt Ministerul Comunicaţiilor şi Tehnologiei Informaţiilor şi Ministerul Justiţiei, iar nu Agenţia de Strategii Guvernamentale, autoritatea care este responsabilă de implementarea legii 544/2001 şi care are expertiză în acest domeniu. În concluzie, această lege conţine o serie de ambiguităţi periculoase, iar efectele ei asupra exercitării dreptului de acces la informaţiile de interes public nu pot fi evaluate încă.

În iunie 2007 a fost înregistrată încă o îmbunătăţire a legii accesului la informaţiile de interes public, pe lângă cele introduse de două legi care o amendau în 2006. Legea nr.188 din 19 iunie 2007 amendează articolul 5 al legii 544/2001 şi prevede că „*autorităţile şi instituţiile publice au obligaţia să pună la dispoziţia persoanelor interesate contractele de privatizare încheiate după intrarea în vigoare a prezentei legi, prin consultarea la sediul acestora*”. Schimbarea este necesară, dar are un dezavantaj important. Legea se aplică numai pentru contractele de privatizare încheiate după intrarea în vigoare a legii

76 “*Protestul APADOR-CH împotriva modului în care Guvernul transpune Directiva Parlamentului European şi a Consiliului privind reutilizarea informaţiilor din sectorul public*”, 27.04.06 – www.apador.org.

77 “*Protestul APADOR-CH împotriva modului în care Guvernul transpune Directiva Parlamentului European şi a Consiliului privind reutilizarea informaţiilor din sectorul public*”, 27.04.06 – www.apador.org.

78 Art. 10 (2).

(30 iunie 2007). Accesul la contractele de privatizare importante, încheiate înainte de 2007 nu este deci garantat de lege. De asemenea, se păstrează excepţiile conţinute în legea 544/2001.

Legile din 2006 extindeau aria de aplicare a legii accesului la informaţiile de interes public, care a devenit aplicabilă tuturor instituţiilor, autorităţilor, ce utilizează sau administrează resurse financiare publice, orice regie autonomă, companie naţională, precum şi orice societate comercială aflată sub autoritatea unei instituţii publice centrale ori locale şi la care statul român sau, după caz, o unitate administrativ-teritorială este acţionar unic ori majoritar[79] şi includeau între informaţiile de interes public contractele de achiziţii publice.[80] Spre deosebire de contractele de privatizare, pentru contractele de achiziţii publice nu există condiţia ca ele să fi fost încheiate după data de intrare în vigoare a legii.

În noiembrie 2007, un grup de organizaţii neguvernamentale lucra împreună cu Agenţia pentru Strategii Guvernamentale la o serie de propuneri de modificare a legii accesului la informaţiile de interes public (Legea 544/2001) şi a legii transparenţei decizionale în administraţie (52/2003). În aceeaşi zi Ministerul Internelor şi Reformei Administrative a propus spre consultare publică un Cod de procedură administrativă care includea şi trunchia în acelaşi timp cele două legi menţionate. Timpul acordat pentru observaţii era de 10 zile. Urmare a unui val de proteste ale organizaţiilor neguvernamentale, care au afirmat că acest cod nu este nici necesar şi nici oportun şi că el prejudiciază ambele legi vizate, Ministerul Internelor a extins procesul de consultare publică şi a făcut un pas înapoi în privinţa conţinutului codului, renunţând să mai abroge Legea liberului acces la informaţiile de interes public şi Legea privind transparenţa decizională în administraţie. APADOR-CH a precizat că, pe durata consultărilor dintre organizaţiile neguvernamentale şi ASG, *„niciun reprezentant al acestei instituţii sau al unei alte autorităţi (de exemplu, reprezentantul MIRA) nu a făcut referire la existenţa vreunui proiect de lege cu impact asupra celor două acte normative în discuţie. Atitudinea duplicitară a Guvernului în acest caz contrazice însăşi ideea de transparenţă instituţională şi de dialog cu reprezentanţi ai societăţii civile”.*[81] Organizaţiile neguvernamentale au mai acuzat şi faptul că acest proiect de act normativ a fost adoptat fără respectarea legii (tezele prealabile ale proiectului de cod nu au fost adoptate prin hotărâre de Guvern) şi că existenţa unui cod de procedură administrativă este neavenită în condiţiile în care nu a fost încă adoptat un cod administrativ.[82]

La începutul anului 2008 situaţia şi forma proiectului de Cod de procedură administrativă nu fuseseră clarificate încă.

·Legislaţia audiovizuală

În 2006 un grup de lucru format din reprezentanţi ai organizaţiilor de media, ai industriei şi ai autorităţilor[83] a lucrat la un proiect de modificare a legii audiovizualului. Proiectul conţinea o serie de amendamente ce vizau modernizarea legislativă în scopul trecerii la televiziunea digitală, dar şi un capitol dedicat reflectării campaniei electorale în programele de radio şi televiziune. Preşedintele Comisiei de Cultură, Arte şi Mass Media din Camera Deputaţilor şi-a asumat această iniţiativă legislativă. Camera Deputaţilor a adoptat proiectul, cu câteva modificări, în februarie 2007. La dezbaterile din Senat proiectul a fost modificat dramatic. Prevederile anti-monopol au fost eliminate, iar Guvernului i se dadea dreptul de a stabili numărul de licenţe pe care le poate deţine un operator. Mandatul membrilor CNA era modificat de la 6 la 9 ani. Ca urmare a

79 Legea 371 din 5 octombrie 2006 (Publicată în M.Of. nr. 837/11 octombrie 2006).

80 Legea 380 din 5 octombrie 2006 (Publicată în M.Of. nr. 846/13 octombrie 2006).

81 *„Poziţia APADOR-CH cu privire la intenţia Guvernului de a abroga legea transparenţei decizionale şi legea liberului acces la informaţiile de interes public”*, 20.11.07– www.apador.org.

82 *“Proiectul Codului de procedură administrativă – redactat cu nerespectarea legii”*, 17.12.07. Comunicat semnat de 18 organizaţii neguvernamentale. Www.apador.org.

83 CNA, MCTI, CJI, AMP, ARCA au făcut parte din grupul de lucru.

controverselor stârnite de aceste modificări, proiectul a fost respins în totalitate de Senat în luna octombrie, întârziindu-se un proces absolut necesar de pregătire a trecerii României la digitalizare.

La sfârşitul anului 2007 a fost adoptată la nivel european Directiva serviciilor media audiovizuale.[85] Directiva o completează pe cea a "*televiziunii fără frontiere*"[84] şi are scopul principal de a permite statelor trecerea la televiziunea digitală. În cursul anului 2008 România ar trebui să includă în legislaţia existentă prevederile noii Directive. La începutul anului 2008, Consiliul Naţional al Audiovizualului a adoptat o nouă variantă de proiect de modificare a legii audiovizualului. Proiectul a lăsat deoparte o serie de principii agreate şi incluse în proiectul de modificare din 2006. Astfel, proiectul CNA propune ca licenţele de emisie digitală să fie acordate automat operatorilor care deţin o licenţă de emisie analogică şi nu prin concurs, aşa cum fusese agreat în 2006 ('deschiderea pieţei'). De asemenea, operatorii multiplexurilor ar urma să fie aleşi de comun acord de către radiodifuzorii care emit pe fiecare multiplex şi nu prin organizarea unei licitaţii. Proiectul propune o serie de modificări şi în ceea ce priveşte acţionariatul în media audiovizuală. O primă variantă a proiectului abroga articolul 44(9) care prevedea că „*O persoană fizică sau juridică poate fi investitor ori acţionar majoritar, direct sau indirect, la o singură societate de comunicaţie audiovizuală, iar la altele poate deţine cel mult 20% din capitalul social*". Varianta înaintată Ministerului Culturii adaugă la posibilitatea abrogării pe cea a majorării la 50% a capitalului social deţinut la a doua societate de comunicaţie audiovizuală.

Pe lângă aceste modificări discutabile, proiectul introduce o serie de modificări absolut necesare în trecerea la televiziunea digitală, cum ar fi: redefinirea termenilor cu care se operează pe piaţă (serviciu media audiovizual, serviciu media audiovizual liniar, serviciu media audiovizual la cerere, comunicare comercială audiovizuală etc.), adoptarea regulior permise de Directivă pentru plasarea de produse ("*product placement*") şi flexibilizarea duratei şi plasării calupurilor publicitare. De asemenea, proiectul introduce o obligaţie mai strictă de transparentizare către public a acţionariatului, structurilor de conducere şi rezultatelor financiare ale radiodifuzorilor.

La începutul anului 2007, CNA a adoptat o serie de modificări ale Codului de reglementare în audiovizual.[86] Cea mai importantă modificare a fost schimbarea „*regulii celor trei treimi*". Astfel „*în programele de ştiri, inclusiv ştirile sportive, din timpul total destinat exprimării oamenilor politici, radiodifuzorii vor aloca un procent de 60% reprezentanţilor puterii (senatori, deputaţi, reprezentaţi ai administraţiei publice centrale şi locale) şi, respectiv, un procent de 40% opoziţiei parlamentare, parlamentarilor independenţi şi partidelor politice neparlamentare, precum şi reprezentanţilor locali ai acestora. Numărul reprezentanţilor puterii şi ai opoziţiei, participanţi la emisiunile de dezbatere, va fi egal*"[87]. Industria a salutat această modificare. Câţiva reprezentanţi ai industriei au afirmat că CNA ar trebui să facă şi o monitorizare calitativă, nu doar cantitativă, astfel încât să se poata analiza discursul oamenilor politici şi calitatea în care aceştia apar la TV.[88]

O altă modificare importantă din 2007 a Codului de reglementare în audiovizual a vizat articolul 73: *„... radiodifuzorii nu pot difuza emisiuni audiovizuale editate, prezentate, moderate sau realizate de parlamentari, reprezentanţi ai Guvernului şi ai administraţiei publice centrale şi locale, reprezentanţi ai Administraţiei Prezidenţiale, persoane cu funcţii în structura partidelor politice sau purtători de cuvânt ai acestora, persoane desemnate public să candideze ori care şi-au anunţat public intenţia de a candida la alegerile locale, parlamentare sau prezidenţiale ori emisiuni în care aceştia au*

84 Directiva 2007/65/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 11 decembrie 2007 de modificare a Directivei 89/552/CEE a Consiliului privind coordonarea anumitor acte cu putere de lege şi acte administrative ale statelor membre cu privire la desfăşurarea activităţilor de difuzare a programelor de televiziune (vezi www.cna.ro secţiunea Legislaţie).

85 Directiva Consiliului 89/552/CEE din 3 octombrie 1989 privind coordonarea unor prevederi stabilite prin dispoziţii legale, de reglementare şi administrative în statele membre, cu privire la desfăşurarea activităţilor de difuzare a programelor de televiziune (Directiva "*televiziunea fără frontiere*"), modificată şi completată prin Directiva Parlamentului European şi a Consiliului 97/36/CE din 30 iunie 1997 – versiune consolidată (vezi www.cna.ro – secţiunea Legislaţie).

86 Pentru modificări vezi Decizie nr. 194 din 22 februarie 2007 pentru modificarea Deciziei nr. 187 din 3 aprilie 2006 privind Codul de reglementare a conţinutului audiovizual, Consiliul Naţional al Audiovizualului, www.cna.ro.

87 *Ibidem*, modificări la art. 74 din Cod (vezi pct. 7 din Decizie).

88 "*CNA face retuşuri*", Evenimentul Zilei, 23 Februarie 2007, Floriana Scanteie. Vezi declaraţiile lui Catalin Popa, director de programe la Realitatea TV şi Liviu Popescu, editor general al stirilor TVR (la acea dată).

statut de invitat permanent".[89] Prin Decizia nr. 516 din 13.06.2007 au fost exceptate de la această interdicţie emisiunile cu caracter cultural-artistic.

O iniţiativă a CNA în 2007 a fost aceea de a începe o monitorizare cu privire la utilizarea defectuoasă a limbii române în audiovizual. CNA a încheiat un acord de colaborare cu Institutul de Lingvistică „*Iorgu Iordan – Al. Rosetti*" al Academiei Române pentru a desfăşura o cercetare asupra modului în care normele gramaticale ale limbii române sunt respectate de către radiodifuzori. Au fost monitorizate mai multe posturi de radio şi televiziune importante şi, până la începutul anului 2008, au fost date publicităţii două rapoarte rezultate în urma acestei activităţi. Iniţiativa este lăudabilă şi ar putea duce pe termen lung la o responsabilizare a radiodifuzorilor în legătură cu modul în care utilizează limba română.

O problemă o ridică faptul că CNA nu s-a limitat, într-o primă fază, la a atrage atenţia radiodifuzorilor asupra greşelior grave comise ci a trecut direct la somaţii. Aceste somaţii au fost date chiar şi pentru un spot tv, care nu era rezultatul activităţii editoriale a postului implicat,[90] deşi ar fi fost preferabilă în acest caz o simplă cerere de intrare în legalitate. Legislaţia audiovizuală, aşa cum este ea formulată acum, mai exact legislaţia secundară adoptată de Consiliu, permite aplicarea unor astfel de măsuri cu somaţie şi chiar amendă. Codul de reglementare a conţinutului audiovizual prevede în Art. 88 că *"Radiodifuzorii au obligaţia de a asigura respectarea normelor ortografice, ortoepice şi morfologice ale limbii române, stabilite de Academia Română"*. Răsvan Popescu a afirmat că *"Împreună cu Academia Română, vom exercita o presiune permanentă asupra posturilor TV şi radio. Suntem hotărâţi să dăm sancţiuni până când nu o să ne mai fie ruşine cu limba vorbită în audiovizual"*.[91] Este important ca CNA să păstreze o proporţionalitate a sancţiunilor, să existe o reglementare clară a situaţiilor sancţionabile. Ar trebui făcută o diferenţiere între emisiunile în direct şi cele înregistrate. Oralitatea, presiunea timpului, dorinţa de a se exprima mai plastic sunt doar câteva dintre cauzele faptului că limba română ar putea să nu fie utilizată de către jurnalişti conform normelor Academiei Române. Libertatea de exprimare include şi libertatea de a alege forma de exprimare (de exemplu, pamfletul poate include forme de exprimare incorecte din punct de vedere gramatical). În plus, libertatea de exprimare nu este doar a celor care se exprimă corect gramatical, mai ales în contextul în care normele Academiei sunt într-o continuă schimbare.

·Legea de funcţionare a serviciilor publice de radio şi televiziune

Anul 2008 este unul electoral, iar modificarea acestei legi rămâne o promisiune electorală din 2004 neonorată de partidele din Alianţa D.A. Atât PD (actualul PD-L) cât şi PNL au demonstrat că nu au nici voinţa şi nici dorinţa de a modifica această lege. Toate proiectele de modificare structurală a Legii nr. 41 din 17 iunie 1994 privind organizarea şi funcţionarea Societăţii Române de Radiodifuziune şi Societăţii Române de Televiziune[92] au rămas blocate în Parlament. Rezultatele acestui fapt au putut fi văzute anul trecut când pentru prima oară în istoria televiziunii publice un politician a ajuns Preşedinte-Director General al acestei instituţii.

Principalele modificări ale legii pentru care pledează organizaţiile care apără dreptul la libertatea de exprimare sunt: separarea funcţiilor de Director General (funcţie executivă) şi Preşedinte (funcţie de decizie strategică); echilibrarea reprezentării politice în Consiliul de Administraţie, prin introducerea posibilităţii ca organizaţiile neguvernamentale să facă propuneri de membri (respectând la nominalizare criteriile de competenţe stabilite pentru prezenţa în CA); introducerea unui număr de

89 Decizie nr. 194 din 22 februarie 2007 pentru modificarea Deciziei nr. 187 din 3 aprilie 2006 privind Codul de reglementare a conţinutului audiovizual.

90 Vezi Comunicate de presă, 6.12.2007, 11.03. 2008 – www.cna.ro.

91 *"Informare de presă - Limba română la Raport"*, comunicat al Consiliului Naţional al Audiovizualului, 7 februarie 2008 – www.cna.ro.

92 Publicată în Monitorul Oficial nr. 153 din 18 iunie 1994.

incompatibilităţi cu calitatea de membru în CA (printre acestea se regăseşte şi imposibilitatea prezenţei în CA a unei persoane care are funcţie în structurile de conducere a unui partid politic); eliminarea posibilităţii de a demite automat Consiliul de Administraţie, dacă Parlamentul respinge raportul anual.

Pe lângă legea de funcţionare a serviciilor publice de radio, trebuie luate măsuri pentru armonizarea regulamentelor şi statutelor interne ale Societăţii Române de Radiodifuziune şi Societăţii Române de Televiziune cu legislaţia audiovizuală, cu Constituţia României şi cu alte legi cu care acestea ar putea intra în conflict. Efectele lipsei de armonizare au putut fi de asemenea văzute anul trecut, când regulamentele şi statutele interne ale televiziunii publice au fost folosite împotriva dreptului la libertate de exprimare al ziariştilor din acestă instituţie. Aceste regulamente şi statute trebuie făcute publice pe web-site-ul instituţiei.

·Viaţă privată

La sfârşitul anului 2006 Guvernul a adoptat Ordonanţa de Urgenţă (OUG nr. 131/2006) care modifica legea de funcţionare a Direcţiei de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism DIICOT (Legea 508/2004) şi Ordonanţa de Urgenţă nr.99/2006 privind instituţiile de credit şi adecvarea capitalului. Ambele acte normative, iniţiate de Ministerul Justiţiei, conţineau prevederi care permiteau procurorilor accesul la sistesmele informatice fără mandat din partea judecătorilor *şi menţineau doar autorizarea procurorului în cazul măsurii supravegherii conturilor bancare.*

Ulterior, Ministerul Justiţiei a precizat că nu era vorba de accesul la conţinutul comunicaţiilor sau al datelor, ci doar de accesul la informaţiile legate de trafic şi accesul la listele cu apeluri telefonice. De asemenea, ministerul a precizat că interceptarea, înregistrarea sau percheziţionarea sistemelor informatice ar fi fost în continuare posibile numai cu aprobarea judecătorului. Ordonanţa a fost dur criticată de presă şi organizaţiile societăţii civile, care au acuzat că aceasta violează dreptul la viaţă privată şi au cerut menţinerea mandatului judecătoresc şi în situaţiile menţionate de minister.

La începutul anului 2007, plenul Camerei Deputaţilor a adoptat un proiect de lege care suspenda efectele ordonanţei 131/2006. La rândul său, Consiliul Superior al Magistraturii a considerat că procurorii pot supraveghea, intercepta şi înregistra comunicaţii şi accesa sisteme informatice doar cu mandat emis de judecător.

·Exprimarea pe stadioane

Pe 25 iunie, Senatul a adoptat proiectul de lege privind prevenirea şi combaterea violenţei cu ocazia competiţiilor şi jocurilor sportive.[93] Proiectul a fost iniţiativa parlamentarului PRM, Dumitru Dragomir, preşedintele Ligii Profesioniste de Fotbal şi a venit ca urmare a creşterii actelor de violenţă pe stadioane în ultimii ani. În forma sa iniţială, proiectul de lege conţinea mai multe prevederi care îngrădeau dreptul la libera exprimare şi pe care AMP le-a contestat în mod public, cerând eliminarea lor înainte de votul final în plenul Parlamentului. Printre acestea menţionăm sancţionarea scandărilor

93 Legea nr. 4/09.01.2008 publicată în Monitorul Oficial nr. 24 din 11 ianuarie 2008.

care „*denigrează sau defăimează imaginea oficialilor, a societăţii de securitate privată ori a forţelor de ordine sau a reprezentanţilor acestora*”. Un alt articol de natura să aducă grave atingeri libertăţii de exprimare interzicea afişarea de bannere, steaguri ori alte inscripţii care conţin „*texte sau imagini ce denigrează ori defăimează imaginea participanţilor la competiţiile sau jocurile sportive, inclusiv a spectatorilor*”. În cele din urmă, respectivele articole au fost eliminate din forma finală votată de Parlament în decembrie 2007 şi promulgată de Preşedintele Traian Băsescu la începutul anului 2008.

·Legi electorale. Referendum. Sondaje de opinie

Cele două referedumuri organizate în 2007 şi alegerile pentru Parlamentul European au demonstrat nevoia armonizării legilor care reglementează reflectarea diferitelor tipuri de campanii electorale în media audiovizuale. În prezent, prevederi referitoare la desfăşurarea campaniilor electorale în audiovizual se regăsesc atât în Legea audiovizualului cât şi în legile referitoare la organizarea diferitelor tipuri de alegeri sau a referendumului.

În aprilie 2007, cu o lună înainte de referendumul pentru demiterea Preşedintelui, mai multe organizaţii neguvernamentale au acuzat Parlamentul de încercare de manipulare. Organizaţiile protestau faţă de decizia Comisiei parlamentare pentru repartizarea şi monitorizarea timpilor de antenă de a distribui la postul public timpii de antenă ai campaniei pentru referendum conform algoritmului politic din Parlament. Decizia ar fi fost de natură să genereze o dezinformare a electoratului prin modul total disproporţionat de repartizare a timpilor de antenă în favoarea coaliţiei ce a votat pentru suspendarea Preşedintelui.[94] În cele din urmă s-a renunţat la distribuirea timpilor de antenă şi s-a stabilit că partidele pot face campanie pentru referendum, la postul public, în emisiunile consacrate "*Antena partidelor*" şi "*Tribuna partidelor*", Preşedintele suspendat urmând a se exprima pe spaţiul PD. O poziţie echilibrată a adoptat Consiliul Naţional al Audiovizualului care a decis că în perioada campaniei pentru referendum radiodifuzorii trebuie să prezinte în mod egal opiniile pro şi contra.[95]

Problema a revenit în actualitate în noiembrie 2007 când Traian Băsescu a acuzat televiziunea publică de obstrucţionarea apariţiei sale pe post în perioada campaniei pentru referendumul referitor la votul uninominal. Preşedintele vroia să explice tipul de sistem uninominal pentru care cerea susţinerea populaţiei. Televiziunea publică a amânat apariţia preşedintelui pe post sub pretextul că nu s-a înfiinţat o comisie de timpi de antenă. Şi radioul public a amânat dezbaterea asupra temei care făcea obiectul referendumului sub acelaşi pretext al lipsei unei decizii de distribuire a timpilor de antenă. Ca şi la referendumul din mai, CNA decisese că radiodifuzorii trebuie să prezinte în mod egal opiniile pro şi contra în perioada de campanie.[96] Această decizie era cea care reglementa dezbaterea, timpii de antenă fiind doar un spaţiu în care partidele se adresează electoratului în mod direct, fără mijlocirea jurnaliştilor de la radioul şi televiziunea publică. Cele două instituţii au preferat să aştepte o decizie a Parlamentului, care nu avea nicio legătură cu subiectul în dezbatere, în loc să îşi îndeplinească mandatul de a informa în interes public.

În august 2007 Comisia de elaborare a legilor electorale[97] a introdus un amendament ce interzicea publicarea sondajelor de opinie în timpul campaniei electorale pentru alegerile pentru Parlamentul European. Articolul vizat prevedea că sunt interzise „*prezentarea sondajelor de opinie cu conţinut electoral, difuzarea de emisiuni*

94 Comunicat de presă „*Agenţia de Monitorizare a Presei, Asociaţia Pro Democraţia şi Centrul pentru Jurnalism Independent acuză parlamentul de manipularea referendumului*”, 26.04.2007.

95 Decizia nr.369 din 23 aprilie 2007 pentru reflectarea pe posturile de radio şi de televiziune a referendumului privind demiterea Preşedintelui României – www.cna.ro.

96 Decizia nr. 897 din 25 octombrie 2007 privind reflectarea pe posturile de radio şi de televiziune a referendumului pentru adoptarea votului uninominal la alegerile parlamentare – www.cna.ro.

97 Comisia comună a Camerei Deputaţilor şi Senatului pentru elaborarea propunerii legislative privind alegerea Camerei Deputaţilor şi a Senatului, a Preşedintelui României, alegerile autorităţilor administraţiei publice locale, finanţarea campaniilor electorale şi alegerea europarlamentarilor.

electorale referitoare la intenţia de vot cu 30 de zile înainte de ziua de referinţă, precum şi prezentarea de sondaje realizate la ieşirea de la urne în ziua de referinţă, înainte de închiderea votării".[98] Articolul a stârnit proteste din partea organizaţiilor neguvernamentale şi a institutelor de sondare a opiniei publice. Acestea au argumentat că sondajele nu au un efect de modificare dramatică a opţiunilor alegătorilor şi că afectează dreptul la informare al cetăţenilor, aceştia fiind lipsiţi de informaţii esenţiale pentru a-şi contura o opţiune politică.[99] În pofida acestor argumente, cu susţinerea PSD, PNL, PRM, UDMR şi PC, articolul a fost adoptat de Parlament în octombrie 2007. La începutul lunii noiembrie, Preşedintele a cerut reexaminarea Legii tocmai pe baza faptului că a considerat că această prevedere este excesivă şi neconstituţională. Legea a rămas suspendată la Senat, nefiind nici adoptată şi nici respinsă până la începutul anului 2008.

2.6. Etică şi autoreglementare

George Becali, om de afaceri, politician şi patron al echipei de fotbal Steaua Bucureşti a declarat că a beneficiat de publicitate neplatită la postul ProTV printr-un mecanism de compensare care a implicat clubul Steaua, o societate comercială parteneră a ProTV şi hotelul Marriott.

Becali a declarat în emisiunea Naşul, de la B1 TV, în februarie 2007, că: "*O firmă care colabora cu ProTV-ul avea o datorie faţă de Steaua din drepturile TV. Eu trebuia să plătesc către Marriott, unde aveam sediul, iar Marriott îi dadea reclamă ProTV-ului. N-au mai primit banii şi a fost o compensare în trei... Nu era vorba de niciun ban, pentru ca ProTV oricum lua publicitate de la Marriott, deci banii ăia mi-i dadea mie. Ca idee, cred ca erau vreo 230 000. De fapt, nu era nici o idee, a fost vorba de nişte profesionişti de la ProTV care şi-au dat seama că Gigi Becali e cel mai bine vândut la ora actuală din România... Eu, cand am plecat de la Marriott, am avut o înţelegere cu Taher. Nu era vorba să-i dau banii, ci să facem ceva cu nişte publicitate la Pro TV. Da' lasă, că nu vă intereseaza pe voi asta... Deci, trebuia să-i plătesc cu nişte publicitate, până la 100 000 de euro. Dar după aia au venit ciprioţii şi ăia n-au vrut publicitate*".

Solicitată de Gazeta Sporturilor să îşi exprime punctul de vedere, conducerea Pro TV a declarat că: "*ProTV nici nu infirmă, nici nu confirmă declaraţia domnului Gigi Becali. Nu discutăm contractele noastre comerciale*".[100] Câteva zile mai târziu, un reprezentant al postului de televiziune afirma că: „*Gigi Becali nu a avut şi nu are nici un fel de contract cu ProTV. ProTV nu este agenţia de PR a nimănui*".[101]

Fathi Taher, un om de afaceri apropiat al lui Gigi Becali şi fost acţionar la Marriott a confirmat pentru ziarul Cotidianul existenţa unei înţelegeri între cele trei părţi: „*Într-adevăr, a fost încheiată o înţelegere pe o perioadă determinată. Totul a fost legal... E OK. El (Becali - n.r.) poate să spună ce doreşte. Noi trebuia să ne recuperăm banii datoraţi firmei (adica hotelului Marriott - n.r.)*".[102]

Întregul mecanism de compensare descris de Becali a fost documentat de Centrul Român pentru Jurnalism de Investigaţie, care a publicat pe propriul site un articol pe acest subiect.[103]

Lipsa generalizată de calitate a actului jurnalistic şi sacrificarea standardelor profesionale pentru creşterea audienţei este reflectată cel mai bine de scandalul „*Profesoara*". La sfârşitul lunii mai, un tânăr de 19 ani s-a sinucis, aruncându-se de la balconul fostei sale profesoare de limba română cu care avusese o relaţie de dragoste încă din timpul liceului. Cercetările ulterioare şi ancheta oficială în acest caz au ajuns la concluzia că băiatul s-a sinucis.

98 Legea pentru aprobarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 1/2007 privind unele măsuri pentru organizarea şi desfăşurarea alegerilor pentru Parlamentul European, Art. I, punctul 4.

99 Comunicat al Agenţiei de Monitorizare a Presei din 30 august 2007 – www.mma.ro. Comunicat al Fundaţiei Soros din 11 octombrie – www.fsd.ro.

100 http://blogsport.ro/gsp/2007/02/

101 *Ibidem.*

102 "*Taher confirmă şi prin SMS înţelegerea dintre Gigi şi PRO TV*", Cotidianul, 12 februarie 2007.

103 „*Ghici cine apare la ştiri?*", de Ştefan Cândea, 14 februarie 2007 - www.crji.org.

Media a relatat pe larg subiectul pe o perioadă de câteva săptămâni. Din păcate, unii jurnalişti şi instituţii de media s-au transformat în ‚procurori', dând verdicte înainte ca justiţia să se pronunţe. Astfel, profesoara Corina Vasile a fost catalogată de presă drept: „*profa de sex*", „*profesoara adulterină*", iar unele ziare sau posturi de televiziune au desemnat-o drept autorul moral al morţii lui Bogdan Costache. Toată această avalanşă de acuzaţii făcute fără nicio probă şi înainte ca justiţia să se pronunţe a condus la situaţia din 29 mai, când un grup de cetăţeni s-au adunat în faţa liceului unde preda Corina Vasile pentru a o huidui şi injura. Conform unei monitorizari a AMP privitoare la respectarea normelor etice şi profesionale de către media romanească în reflectarea acestui caz, "*Jurnaliştii preocupaţi de aflarea adevărului au renunţat practic la rolul de informatori şi şi-au asumat rolul de agent de presiune, de coerciţie. Mai mult, ancheta jurnalistică s-a suprapus celei judiciare, generând o falsă substituire de roluri în percepţia opiniei publice. Cu puţine excepţii, canalele de informare angrenate în mediatizarea acestui caz au încălcat în mod repetat prezumţia de nevinovăţie, dreptul la imagine şi dreptul la viaţă privată*".[104]

Postul OTV a mers mai departe şi a susţinut că profesoara Corina Vasile împreună cu soţul sau l-ar fi omorât pe tânărul Bogdan Costache. Cotidianul Gardianul[105] scria pe 2 august că jurnalistul Luis Lazarus, angajat al postului de televiziune OTV, i-ar fi cerut lui Florin Vrânceanu, martor în cazul profesoarei Corina Vasile, ca, în schimbul unei sume de bani, acesta să acorde un interviu postului OTV în care să mintă cu privire la ceea ce s-a întâmplat şi ca prin declaraţiile sale să confirme versiunea jurnaliştilor de la OTV asupra acestui caz. Luis Lazarus a respins aceste acuzaţii, catalogându-le drept *„vrăjeli şi aberaţii"*.[106]

Pe 11 noiembrie, Bogdan Chirieac, senior editor la cotidianul Gândul, a demisionat din funcţie şi din redacţia ziarului după ce un alt cotidian, Evenimentul Zilei, a publicat o anchetă referitoare la contractele pe care Centrul pentru Servicii de Radiocomunicaţii SRL (CSR) le are cu Serviciul de Telecomunicaţii Speciale (STS). CSR este o firmă în care Bogdan Chirieac este asociat, iar STS coordonează telecomunicaţiile speciale pentru autorităţile publice din România. Valoarea contractelor derulate între cele două entităţi în anii 2006 şi 2007 a fost de 24 de milioane de euro, aceştia fiind atribuiţi de STS doar pe baza ofertei companiei CSR în vederea achiziţionării unor echipamente Motorola. Conform Evenimentului Zilei, afacerile CSR cu companii aparţinând statului roman au luat amploare după ce Bogdan Chirieac a devenit asociat al acestei firme. Într-o declaraţie dată ziarului Evenimentul Zilei, jurnalistul recunoaşte că relaţiile sale au influenţat semnarea contractului: „*Să spunem că relaţiile mele excelente în Statele Unite şi în Israel au contat în certificarea firmei ca distribuitor Motorola*".[107]

Evenimentul Zilei l-a acuzat pe Chirieac de încălcarea normelor deontologice prin utilizarea calităţii de ziarist pentru a favoriza interesele societăţii comerciale la care este acţionar. Astfel, în anul 2005, Chirieac a semnat un articol în care critică produsele unei companii concurente (EADS) care semnase în 2004 un contract cu statul român pentru securizarea frontierei.

Ca urmare a acestei situaţii, Clubul Român de Presă a decis introducerea în Codul Deontologic al organizaţiei a unei recomandări privind depunerea unor declaraţii de interese de către jurnalişti şi conducătorii redacţiilor. Conform recomandării, declaraţiile jurnaliştilor ar trebui depuse la editorii şefi, în timp ce declaraţiile conducătorilor de redacţie ar trebui făcute publice.

Tot în 2007, CRP a introdus în Codul Deontologic o referire la un subiect important –

104 „*Vânătoarea de profesoare*", Agenţia de Monitorizare a Presei, iunie 2007 - www.mma.ro.

105 *"Cazul profesoarei de ‚sex': martor influenţat de Lazarus", de* Andi Topală, Ion Alexandru, Gardianul, 2 august 2007.

106 *Ibid.*

107 „*Tunurile lui Chirieac*" de Mihai Munteanu, Evenimentul Zilei, 18 noiembrie 2007.

separarea dintre departamentele editorial şi economic: „*Implicarea ziaristului în orice negocieri privind vânzarea de spaţiu publicitar este interzisă*”. Un articol similar apare şi în codul adoptat de Convenţia Organizaţiilor de Media în 2004. Clarificarea acestui aspect deontologic este esenţială, având în vedere faptul că există încă multe redacţii, în special la nivelul presei locale, dar nu numai, în care jurnaliştii atrag contracte de publicitate pentru ziar.

Pe 31 decembrie, ziaristul italian Gabrielle Marcotti a publicat un amplu material în cotidianul englez The Times, intitulat *„Give us a penny for your thoughts” (“Dati-ne un penny pentru gandurile voastre”)*. În acest reportaj, Marcotti a afirmat că *“un prezentator TV roman şi editor al Fanatik, un săptămânal de fotbal, este acuzat de solicitare de bani de la jucători şi antrenori în schimbul unor materiale de presă favorabile”*.[108]

Contactat de Sport365[109] pentru a comenta articolul din *The Times*, Victor Piţurcă a confirmat atât veridicitatea articolului în cauză cât şi faptul că l-a dat în judecată pe Horia Ivanovici pentru acest fapt şi că procesul se află pe rol. Ca replică la acuzele selecţionerului, Horia Ivanovici a declarat că *“nu acceptă lecţii de moralitate de la un fost puşcăriaş” . “[D]ecât să vorbească despre aşa-zisele şpăgi pe care le-aş fi luat când aveam zece ani, îi recomand să fie mai atent cu selecţia, deoarece la acest capitol selecţionerul puşcăriaş este cel care lasă impresia de şpagă, pardon ... de comision”*[110], a mai spus Ivanovici, citat în acelaşi articol.

Clubul Român de Presă (CRP) a continuat procesul de restructurare internă început în 2006.[111] La începutul anului 2007, CRP a decis ca societăţile membre să fie reprezentate în cadrul organizaţiei şi de un reprezenant al redacţiilor, alături de cei ai patronatului. De asemenea, s-a decis includerea în Consiliul de Onoare şi a jurnaliştilor, la paritate, alături de reprezentanţii patronatului, Preşedintele CRP urma să fie ales numai din rândul jurnaliştilor membri. Totodată, s-a stabilit divizarea ulterioară a organizaţiei în două structuri distincte, una a jurnaliştilor şi una a patronatului. Pe 10 februarie, Cristian Tudor Popescu a fost reales Preşedinte al CRP, după ce acesta demisionase la sfârşitul anului 2006, în semn de protest faţă de modul de funcţionare al acestei organizaţii.

La sfârşitul anului 2007, o parte din divizia de jurnalişti a CRP a constituit Asociaţia Jurnaliştilor din România, în timp ce divizia de patroni urma să obţină personalitate juridică şi să se transforme în Patronatul Presei din România la începutul lui 2008. În virtutea acestui proces de reorganizare, pe 10 februarie 2008 jurnaliştii din AJR au demisionat în bloc din structurile CRP, inclusiv din Consiliul de Onoare. Printre ei s-a aflat şi Cristian Tudor Popescu, care a demisionat şi din funcţia de Preşedinte al CRP.

108 “*Give us a penny for your thoughts*”, de Gabriele Marcotti, The Times, 31 decembrie 2007 (www.timesonline.co.uk), citat de Radu Restivan în <<Piţurcă: Ivanovici a solicitat “*cotizaţii*” de la antrenorii şi jucătorii echipei naţionale>>, www.sport365.ro, 15 ianuarie 2008.

109 <<Piţurcă: Ivanovici a solicitat “cotizaţii” de la antrenorii şi jucătorii echipei naţionale>>, de Radu Restivan, www.sport365.ro, 15 ianuarie 2008.

110 “*Piţurcă acuzat de mită”,* de Octavian Ţopa, Averea, 14 septembrie 2007.

111 Agenţia de Monitorizare a Presei - Raportul “Libertatea presei în România, anul 2006”, capitolul “Etica” – www.freeex.ro.

3. RECOMANDĂRI

- Politicienii au dreptul să critice presa, dar orice gest de ameninţare sau agresiune este unul periculos, încurajând violenţele generalizate la adresa jurnaliştilor, mai ales pentru că 2008 este un an electoral.

- Procesul de transparentizare a acţionariatului şi surselor de finanţare în presă trebuie să continue. Firmele off-shore contribuie la ascunderea identităţii proprietarilor şi la ocolirea prevederilor legale.

- Insulta şi calomnia trebuie eliminate de urgenţă din legislaţia penală.

- Instituţiile statului trebuie să aplice legea accesului la informaţiile de interes public şi să înceteze să blocheze accesul la astfel de informaţii.

- Televiziunea şi radioul public au nevoie urgentă de o lege nouă de funcţionare. Cele două instituţii trebuie să se devină cu adevărat independente de factorul politic şi să se concentreze pe creşterea calităţii produselor pe care le oferă publicului.

- Instituţiile de presă trebuie să gasească metode eficiente de autoreglementare şi să acorde resurse pregătirii profesionale a jurnaliştilor.

Publicat în mai 2008

© **Asociația Agenția de Monitorizare a Presei (AMP).**

Acest raport este finanțat de **Open Society Institute** (OSI) şi **Ambasada SUA** la Bucureşti. Conținutul acestui raport nu reflectă în mod necesar opinia OSI sau a Ambasadei SUA.

Agenția de Monitorizare a Presei
Membră a Rețelei Reporteri fără Frontiere

Adresa: Calea Plevnei, nr. 98,
BL. 10C, sector 1, Bucuresti
Corespondenta: CP 2 OP 67
Tel/Fax: 021-313 40 47
E-mail: freeex@mma.ro
http://www.**mma**.ro; www.**freeex**.ro